

קונטרס

הבינוני

פרשת

צו

תשפ"ד

שנה ו'
חוברת ל'
גליון 302

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רל"ד

יום שלישי פרשת ויקרא ט' אד"ב תשפ"ד

ה מסירים את הציפיות על-ידי מחשבות התורה

דרכה של חכמת חיים | רצה הקב"ה לזכות את ישראל | הכל מיד ה' עלי השכיל | בקשת החולה מנותני העצות | דרכיה דרכי נועם | טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון | דרך אמונה בחרתי | מלאים זיו ומפיקים נוגה | הקב"ה מאכיל את בנך בדבש | סימן טוב ומזל טוב | עולים לכיתה ב' | צדיקים ילכו בה | מאת ה' היתה זאת | ראשית חכמה יראת ה' | תפילת הדרך של השליח | מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד | דרך מלמד להועיל | כשנוגעים לאדם בנקודה רגישה | כל אחד והמאיר'קע שלו | סיכום שלושת החילוקים | ציפיות כורח המציאות | ציפיות לזכות להשראת השכינה | ציפיות שמתממשות | שווה לכל נפש | כשזה עולה זה יורד | אין דבר העומד בפני הרצון | ממדרגה למדרגה תעלינו

יום חמישי פרשת ויקרא י"א אד"ב תשפ"ד

כא מעוררים שואה לעמלק על-ידי הבנת תפקידו

א-לי א-לי למה עזבתני | מיעוט חלבי ודמי | מחיית זרעו של עמלק | איש צר ואויב | אוהבי ה' שנאו רע | דע את האויב | תפילה להנצל מן היצר | אשר קרך בדרך | להעביר את רעת המן האגגי | תענוג אמיתי כנגד תענוג מדומה | שוחט חייב משום צובע | אמונה חושיית | להוציא חיים לעולם | מי עזב את מי? | כי לה' המלוכה ומושל בגויים | מחיית עמלק הלכה למעשה | דע מה למעלה ממך

יום שני פרשת ויקה"פ כ' אדר תשפ"ג

תיקוני תשובה במשנת הרבי ר' אלימלך מליזענסק ושאר צדיקי

החסידות זיע"א לא

פתחו שערי תשובה | תשובה עד העבירה הראשונה | ידיים שאינן מוכיחות | שורשו של הרגל רע | וראית סוס ורכב עם רב ממך | שורש פורה ראש ולענה | תיקון הפגמים הישנים | עלה ונסתגף עלה ונסתפג | דע מה שתשוב | הרב כבסני מעווני ומחטאתי טהרני | לעולם יראה אדם עצמו בעל חוב | את הדבר הקשה יביאון | תיקון הפגמים על-ידי האמונה | תיקון הפגמים על-ידי התקשרות לצדיק | התקשרות בבעל ההילולא | חזי מאן גברא רבא דקמסהיד עליה | לא כל אחד זוכה | נפתחו ארובות עיניו | צדיק מה פעל ביומא דהילולא

ערש"ק פרשת כי תשא כ"א אדר תשפ"א בעיר לזענסק יע"א

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א - כ"א אדר תקמ"ז מא

משיב רבים מעון | כל ימיו בתשובה | הגיהנום של רבי אלימלך | פתח שערי תשובה

| אי ענו אי חסיד | עד כמה קשה ענשה של עבירה | בכוח קהלא קדישא הדין |

היכן הייתם עד עתה | פתחה של תשובה | ויקרא שמו בישראל נועם אלימלך

מדור אמונה ובטחון

שיעור רל"ד

נודב ע"י

הר"ר אליעזר האלפערט הי"ו
לרגל הולדת התאומים למזל טוב
ולזכות התינוק והתינוקת בני שרה פעשא

נודב ע"י

הר"ר צבי אלימלך שווארץ הי"ו
לרגל היכנס בנו לבריתו של אברהם אבינו ע"ה

יום שלישי פרשת ויקרא ט' אד"ב תשפ"ד

מסירים את הציפיות על-ידי מחשבות התורה

דרכה של חכמת חיים

בשיעור הקודם דיברנו על המושג 'ציפיות', וביארנו שאחד מהמעכבים הגדולים לשמחה הוא עצם הדבר שהאדם חולם ומדמיין ומצפה שחיייו ייראו כך וכך, וכשהוא מגלה שאין חיייו נראים כך, הוא בא לידי עצבות, ולכן נחוץ מאוד שהאדם ישים לב לכך ויבין שעליו לסמוך על הקב"ה ולהפסיק לדמיין דמיונות. הסברנו שהרבה מהדמיונות אינם מציאותיים כלל, ואף אותם המציאותיים, הרי הקב"ה יש לו תכנית ברורה לכל אחד ואחד ולא תמיד היא עולה בקנה אחד עם דמיונותיו של האדם.

קעת נבוא שוב לדבר על אחד מהדברים ולהרחיב בו את היריעה. שני אופנים יש לו לאדם אין להוריד קצת את רמת דמיונותיו וחלומותיו ולהתחיל לחשוב שטוב לו כפי שהוא עכשיו. האופן האחד הוא אופן של

חכמת חיים, האופן השני הוא אופן של עבודה. וחילוקים גדולים יש בין השניים. אך תחילה נאמר ששני האופנים נכונים. הוי אומר: אפילו יוריד האדם את רמת ציפיותיו מתוך חכמת חיים כי הוא מסתכל לאחור ורואה שעד כה הציפיות רק עוררו בו חלומות שווא ודיכאו את רוחו, אף זה נכון, כי סוף כל סוף הוא חי חיים יותר שלווים, וכשהאדם חי חיים יותר שלווים, הוא ממילא יכול לעבוד יותר את ה', כי כל עוד האדם רחוק מן החיים השלווים והבריאים, אין לו כלל את הכלים לעבוד את ה'. הוא שאנו אומרים שאף אם האדם בא מתוך חכמת חיים ואומר: "מי אומר שיהיה בדיוק כפי שאני רוצה? מדוע זה כל-כך פשוט לי? ויותר מזה, מדוע כל-כך פשוט לי שדרך זו שעכשיו עלתה בדעתי באמת טובה לי? הלא יתכן שבעוד כמה שנים או בעוד כמה ימים או בעוד כמה שעות, אבין שכל רצוני

הנה **מהלך זה בריא מאוד**. מי שחושב כך, הוא בעצם אדם בריא, **כי אינו מרמה את עצמו לחשוב** שאצל כולם הכל טוב, או שעל אף שכולם מתמודדים, אצלו הכל צריך ללכת באופן מושלם. מאוד מאוד בריא לחיות כך. אבל **מי שבא להוריד את רמת ציפיותיו מחמת עבודת ה'**, דבר ראשון עליו לדעת **שכל פעם שיעשה זאת, תהיה לו מצוה**. מה שאין כן אם הוא עושה זאת סתם מחמת חכמת חיים, שאין לו מצוה, וסתם הוא מרגיע את עצמו: "תשמע, כולם מתמודדים, אינני שונה מאף אחד, צרת רבים חצי נחמה..." זה יכול להיות עשר פעמים ביום אם לא יותר שבהן האדם אינו שבע רצון מאיזו מציאות או תוצאה ואומר לעצמו: "טוב, שיהיה ככה... נו, נמשיך הלאה, בדיל ויעבור... בשביל מה צריך סתם לבזבז אנרגיה על זה?". שוב, זה בוודאי הרבה יותר מאשר לשקוע בעצבות. אבל עדיין אין לו מצוה כשהוא חושב כך. רק **כשהאדם חושב את המחשבות הנכונות על פי עבודת ה', כגון שהקב"ה כך רוצה וכו', אזי הוא מקיים מצות האמונה**.

אכן על האדם לבדוק את עצמו כשמתחיל להוריד את רמת ציפיותיו, באיזו מחשבה הוא משתמש, כי **נחוץ מאוד שיעבוד בדרך הנכונה**. ובכך, החילוק הראשון הוא שכאן יש לו מצוה וכאן אין לו מצוה, ואם זה חוזר על עצמו כל-כך הרבה פעמים ביום, וכל כך הרבה ימים וכל כך הרבה שנים, **הלא מדובר באלפי אלפים מצוות עשה דאורייתא של יסודות היהדות**.

הכל מיד ה' עלי השכיל

ועוד חילוק גדול יש שבאמת מדובר בשתי מחשבות שונות, כי הנה כשבודקים מה עובר במוח האדם בשעה שמרגיע את

היה לשווא. על כן אהנה מהרגע הזה. ברוך ה', המצב טוב ונפלא. האם הכל ילך כפי שאני רוצה? איני יודע", אף זה נכון. אבל כדאי לדעת **שיש חילוקים גדולים מאוד בין מי שמוריד את רמת ציפיותיו באופן פשוט למי שמוריד אותה באופן של עבודה**.

ועוד זאת ראוי שנדע שבדרך כלל הורדת רמת הציפיות באופן פשוט היא הדרגה הראשונה של אופן העבודה. דבר ראשון מתלמידים לחשוב ישר. כל פעם שהאדם מתחיל לחשוב על עתידו איך ייראה ומה יהיה, הוא מפנה את מחשבתו ואומר: "אם יהיה קצת טוב, אף זה טוב... אם תהיה לי קצת פרנסה, אם תהיה לי קצת נחת, גם זו לטובה". מדובר בדרגה הראשונה של העבודה, כי זוהי הדרגה שהאדם נמצא בה, ותחילה הוא צריך להתחיל לחיות באופן מציאותי כי הקב"ה רוצה שנסתכל באופן מציאותי, ומשם הוא ממשיך הלאה. רצוננו לומר בכל זה, שאין מדובר בסתם שתי דרכים נפרדות, אלא האופן של חכמת חיים הוא הדרגה הראשונה של אופן העבודה. והאמת שתחילתה של כל עבודה היא ראיית המציאות נכונה. הרי אי אפשר אף פעם לעשות החלטה אמיתית בעבודה, אם אין מגיעים תחילה לראיית המציאות באופן הנכון.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל

כעת נבוא לראות את החילוקים. כשהאדם מסיר את רמת ציפיותיו על-ידי חכמת חיים, קורה שהמהלך שלו בנוי על ביטויים השגורים בלישנא דאינשי, כמו: "זהו העולם, פעם זה מצליח, פעם לא... יש יום כזה ויש יום כזה... כל אחד יש לו דברים שמצליחים טוב יותר ודברים שלא כל-כך... אינני חושב שאני שונה מכולם, אינני חושב שאני צריך להיות שונה מכולם. אני כמו כולם, בתוך עמי אנכי יושב".

יפול לזרועות המרמור והיאוש, וכאמור, מדובר בהתחלה נפלאה. אך לו יחשוב האדם את המחשבה הנכונה, הלא היא מחשבה שונה לגמרי. המחשבה הנכונה איננה "אני כמו כולם", ואף שבוודאי יש בזה מן האמת, מכל מקום זה נובע מהסתכלות מאוד חיצונית על התמונה. מדוע? כי מי שרוצה קצת להתעלות מבין שאין הפירוש שכל אחד מתמודד כי ככה זה העולם... המשמעות של דיבורים כאלה היא שהעולם אינו מושלם. אי אפשר שיהיה לך הכל. יש ביטוי בעולם האומר: אי אפשר לאכול את העוגה ולהשאיר אותה שלמה. זה לא הולך ככה. פעם יש לך את זה ופעם יש לך את זה. יש ימים יותר טובים ויש ימים פחות טובים. ככה זה.

אין זה נכון, כי הגם שבהסתכלות שטחית זה אמת, מכל מקום יש לכל אחד חשבון נפרד, ואין זה משום שאין העולם מושלם. אמנם כן, יש כזה מושג שהעולם הזה מעורב מטוב ורע, אבל אחרי הכל, כל מה שנעשה הוא בהשגחה פרטית מדוקדקת, ואם רואה אדם יסורין באין אליו יפשפש במעשיו, וכך יש רשימה שלמה של מחשבות מדויקות. כל-כך חבל, כי אם האדם נשאר במדרגה הראשונה המבוססת על חכמת חיים, כאמור, הוא אמנם פועל בנפשו שלא תיעצב, אבל אינו משריש בקרבו את מהלכי המחשבה הנכונים. וכבר דיברנו הרבה כשלמדנו את הסוגיא של קבלת יסורים באהבה שכל פעם שהקב"ה עושה איזה דבר עם האדם, הרי הוא מדבר אתו. ואפילו כשמדובר בדבר קטן מאוד, וכדברי הגמרא הידועים שכך הוא גם כשהאדם מכניס את ידו לכיס להוציא שלוש מטבעות והוציא שנים, כי הכל הוא בהשגחה פרטית מדוקדקת, וכל אשר נעשה לו לאדם הוא מפני שהקב"ה מדבר אתו.

עצמו - "הכל בסדר, מה שיהיה יהיה", רואים שאם הוא חושב זאת סתם כי הוא אדם פרקטי, מדובר במחשבה אחת, ואם הוא חושב זאת באופן של עבודה, מדובר במחשבה אחרת. ולכן נחוץ מאוד לדייק בזה, כי החילוק בין המחשבות הוא לא רק שזו מצוה וזו אינה מצוה, אלא גם משום שכל מחשבה שהאדם מעביר במוחו אלפי פעמים, היא נשרשת בקרבו ונהפכת לחלק ממהותו ועמה יבוא לעולם הבא.

ובכן, הבה ונראה את החילוק. כשהאדם מרגיע את עצמו באומר: "לכולם יש צרות, חלק אני מהכלל, אני מקיים בעצמי אל תפרוש מן הציבור, כולם מתמודדים ואף אני מתמודד, הכל טוב, הכל יפה", ועושה על זה מילתא דבדיחותא... ושוב נחזור על מה שאמרנו לעיל: ברוך ה' שאינו ממורמר, כי אנו יודעים היטב שאף להגיע לזה אינו קל, והרי פעמים הרבה המחשבות מנקרות את המוח ואינן נותנות מנוח - "מדוע תמיד זה קורה דווקא לי? ועד שכבר קיימתי מצוה ורציתי להיות טוב... תמיד יש לי כאלה כשלונות וכאלה קשיים... יש לי כבר קושי אחד וכאן נתן לי הקב"ה עוד קושי... כמה קשיים אפשר לתת לאדם אחד?". לכן אם הוא מחייך במצבו ומפזם איזה ניגון - "ברוך ה' זה טוב", הוא כבר נמצא במקום טוב. סיפורתי לאחרונה שפעם כשרקדתי ברקידה של מצוה, במחול של חסידים ואנשי מעשה, לחש לי אחד מהחסידים שכבר עלה לישיבה של מעלה: "אתה רואה את המחול הזה? - רוקדים כאן חובות של כמה מיליוני דולרים, וזה מה שאני לבד יודע". הוי אומר: הוא ידע מה המצב שלו עצמו והסתכל סביבו ואמר: "אינני לבד. גם לו יש חובות וגם לו יש. ברוך ה', כולם רוקדים".

אולם כשהאדם חושב כך, הוא סך הכל פועל בנפשו לבל יחשוב שהוא היחיד ולא

נעוריו נפטרה עליו בדמי ימיה לאחר יסורים קשים ומרים, וכעבור תקופה קצרה, זכה להקים את ביתו מחדש עם אשת חיל. אמר לי היהודי כמסיח לפי תומו: "אשתי הראשונה שהקב"ה הזמין לי, היתה מיוחדת עד מאוד, ואף אשתי השניה מיוחדת עד מאוד. אך את זאת איני מבין, מילא הזיווג הראשון הרי נקבע מן השמים ארבעים יום קודם יצירת, אבל השני הרי אמרו **חז"ל** שנקבע לפי המעשים, ואם כן במה זכיתי? איך אני ראוי לכזו הטבה?".

כמה נעים לו למי שחושב באופן כזה. **הוא הרי בונה את עצמו כל-כך נכון, כל-כך יסודי. הוא יוצא תמיד מנקודת הנחה שאין מגיע לו כלום,** ואם משהו לא הולך לו כפי שהיה רוצה, הוא מסתכל על מה שיש לו ואומר: **"הקב"ה עושה עמי כל-כך הרבה טובות, פי כמה וכמה מהמגיע לי".** וכך הוא נעשה כנוע וענוותן.

טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון

הדבר השני הוא הודאה, הודאה לריבונו של עולם. כשאין לו לאדם ציפיות כה עמוקות, הוא נותן הודאה על מה שיש לו. נניח שהאדם מתמודד עם ילד שאינו בריא. מדובר בנסיון שמתלווה אליו לאורך ימים ושנים, ואינו קל, אבל הוא מודה לריבונו של עולם על מה שיש לו. "ילד זה בריא, וילד זה בריא..." ואף שהוא מתמודד גם עם כלכלת הבית ואין לו פרנסה, הוא מתבונן בכל הטובות הניסים והנפלאות שהקב"ה עושה עמו, וכך הוא בא לידי הודאה.

זוהי הדרך היהודית להוריד את רמת הציפיות. הוא עסוק בטובתו של הקב"ה. הוא לא סתם מחייך ואומר: "כולם מתמודדים ואני מתמודד", אלא הוא מלא הודאה הכנעה וענוה. ומזה הוא מתקדם הלאה, כי כשהאדם כנוע ומלא הודאה, הוא

בקשת החולה מנותני העצות

ולכן אין לו לאדם לומר: "כולם מתמודדים, ואף אני בתוכם", אלא כה יאמר: **"הקב"ה מדבר אתי עכשיו. הוא מדבר אתי בשפה אישית שרק אני והוא מכירים".** שח לי יהודי שבעבר התמודד עם המחלה הידועה ה"י שכאשר היה מטופל בכימותרפיה, אנשים נתנו לו דעות ושיטות והסברים ועצות, והוא אמר לכל אחד מהם: "אני יכול לבקש ממך טובה? אל תתערב. יש לי עכשיו שיחה פרטית עם הקב"ה. אכפת לך לעמוד בצד? הקב"ה מדבר אתי ואני מבין אותו היטב. אני עונה לו והוא עונה בחזרה. אתה יכול להפסיק להתערב בשיחה הפרטית שיש לי עם הקב"ה?". כשחולה אומר זאת, יש לזה אמת. זוהי האמת. אינך מבין מה שקורה פה, לכן אתה נותן עצות. לעומת כן, אני מבין היטב מה שקורה פה.

ובכן, כשהאדם רוצה לחשוב נכונה, הרי הוא מחפש את הדיבורים האמיתיים. ואם כן הבה ונקבץ כעמיר גורנה דיבורים אמיתיים לסוגיית הציפיות. דבר ראשון הכנעה וענוה. האדם אומר לעצמו: "לא הכל מגיע לי..." והוא באמת מרגיש שהקב"ה מטיב עמו הרבה יותר מכפי שמגיע לו. ולא מפני שכולם מתמודדים, אלא מפני שהוא רואה כמה טוב הוא מרעיף עליו. "הוא נותן לי כל-כך הרבה, אני פשוט מתבייש". הנה מהלך מחשבה כזה הוא הרבה יותר אמיתי, הרבה יותר מדויק, ובוודאי יביא את האדם למקום טוב, מקום של הכנעה וענוה. "לא מגיע לי שהכל ילך לי בדיוק כמו שאני רוצה. הרי עשיתי כל-כך הרבה עבירות, ציערתי כל-כך הרבה פעמים את השי"ת. אני מאושר ומרוצה, כי הקב"ה נותן לי הרבה מעבר למגיע לי".

דרכי דרכי נועם

לפני זמן מה דיברתי עם יהודי שאשת

מדובר באמונה, בבטחון, בענוה, בהודאה, בקבלת יסורים באהבה, בהכרת הטוב. הלא זה מהות האדם, מהותו ממש.

מלאים זיו ומפיקים נוגה

מי שעסוק הרבה להגדיל את הטובות שהקב"ה עושה עמו, ואומר: "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו... אילו פיננו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות... לא חלמתי שהקב"ה יטיב לי כל-כך, איני יודע מדוע הוא מטיב עמדי, אני מתבייש מפניו..." וכן הלאה ככל אשר דיברנו לעיל, ולא דוקא מפני שעברו עליו יסורים קשים ומרים, אלא סתם כך מפני שאין לו ציפיות גדולות. אם יעשה כן עוד יום ועוד יום, ואם יום אחד נסוג לאחור, למחרת התחזק שבעתיים - אתה יודע מה יקרה עם אדם כזה? הוא ייהפך ליהודי מלא זיו ונוגה. **לא רק נראה את השמחה מאירה מפניו, אלא כל מחשבותיו יהיו מחשבות נכונות, מחשבות שהן צינורות קדושות המחברות אותו אל הקב"ה.**

לעומת כן, אם ילך האדם במהלך השני, הגם שלא יהיה שבור באופן נורא, מכל מקום לא יבנה את עצמו. **לכן צריך היהודי להשתוקק לטפס על שלבי הסולם.** פירוש: בתחילה הוא שם לב שיש לו הרבה ציפיות, והוא מוריד אותם כדי שלא יהיה מהאנשים הממורמרים ולא ירגיש שהקב"ה רודף אותו. **ואז יתרוץ את מצבו עם האמת.** אין הפשט שככה זה הולך, אלא הפשט הוא שהמצב הזה נתפר בשבילו בצורה מדויקת.

הקב"ה מאכיל את בנך בדבש

ואף בדברים קטנים. נניח שהאדם מתמודד עם צער גידול בנים. יש לו הרבה ילדים בלי עין הרע המפוזרים על פני כל הגילאים, וכל אחד מעורר את הקשיים שלו, ומנהגו של אחד מהם לבכות באמצע

גם מכיר טובה לריבונו של עולם. והרי למדנו בשיעורים האחרונים שכל יסוד היהודי מיוסד על כך שיש לו הכרת הטוב לריבונו של עולם, וזה מה שמעורר בו תשוקה ליתן לו עוד ועוד - "מה אשיב לך?". אשיב הוא מלשון נתינה בחזרה. "מה אני יכול להחזיר לך על כל הטובות שנתת לי?".

לעומת כן, מי ששבור מחמת מצבו אך אומר: "זה טוב... שיהיה ככה..." - אין הוא מודה ואינו מרגיש רצון של הכרת הטוב, כי סוף כל סוף יש אצלו רושם של המרירות.

דרך אמונה בחרתי

והנה זה ברור שכך הוא גם בענין הסוגיות של אמונה ובטחון, כי כשהאדם אומר בלבו: "כולם מתמודדים... זהו זה, אי אפשר שיהיה לי הכל... ילד אחד נראה ככה וילד אחד נראה ככה, או פעם זה הולך פעם זה לא הולך..." - אינו חושב את מחשבת האמונה. **אמונה שהקב"ה גלגל את זה בהשגחה פרטית מדוקדקת אך ורק אליו. כשהאדם חושב את מחשבת האמונה, הוא אומר לעצמו כך: "זה לא מפני שככה זה הולך אצל כולם. ממש לא. זה הגיע אלי בסיבה ועל פי חשבון מדוקדק". ומחשבה זו גורמת לו לקבל את יסוריו באהבה ולפשפש במעשיו.**

וכן הוא לגבי בטחון. הוא משנן לעצמו שמה שנעשה לו אינו אלא טוב ומוביל אותו לטוב. החסרון שיש כאן אינו מעיד שאין המצב מושלם, אלא להיפך, הוא מעיד שיש כאן איזו תכלית, והתכלית היא תכלית טובה, ואשמח עמה ואף שאיני מרגיש שמחה באמת, אדבר בפי ואומר שהיא תכלית טובה, עד שתתעורר השמחה בלבי.

מדובר בכל כך הרבה מחשבות נכונות. ועל מה אנו מדברים? - על יסודות הדת!

חזק!" זה השלב הראשון. גם טוב. אחרת, צועקים על נפשות. אבל **אם האדם עולה בדרגה אחת**, הוא לומד את הגמרא **בפסחים** (ק"ח, א): מאי דכתיב הודו לה' כי טוב - הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו, ואת עני בשיו, יתום בביצתו, אלמנה בתרנגולתה. הקב"ה הוא זה שנתן לאלמנה את התרנגולת כדי שיוכל לקחתה ממנה לכפרת עוונותיה. אף כאן זה נעשה לצורך כפרת עוונות. **זה לא קרה בגלל שילדים בגיל זה עושים דברים כאלה. היה לזה חשבון.**

הן כך כתב הרמ"א **בהלכות הבדלה** (סי' רצו ס"א) שנוהגים לשפוך מן היין על הארץ, וטעם הדבר כי אמרו **חז"ל** כל בית שלא נשפך בו יין כמים אין בו סימן ברכה, ועושיין כן לסימן טוב בתחילת השבוע. **והט"ז** שם כתב שמפני כך כתוב נשפך לשון דיעבד, כי נתכוננו לומר שלא יתרגז אדם בביתו אפילו אם יארע לו היזק, דהיינו שכבר נשפך יין בשוגג על-ידי שום אחד מבני הבית, ודרכן של בני אדם להתרגז בשביל זה, על כן אמר כל בית שאין היין שנשפך בשוגג נחשב לו כאילו היה מים, אלא אדרבא מתרגז, אז אין בו סימן ברכה. ולהיפך, **כשאינו מתרגז, הוא מביא ברכה בתוך ביתו, כי הוא מגלה דעתו שהוא מאמין באמונה שלימה שזה נעשה בהשגחה פרטית.**

היין נשפך. בהרבה בתים קוראים אז בצהלה: מזל טוב!!! אבל אפשר לומר את זה בשלב א' - לא צריך לצאת מהכלים, כי זה נורמלי בבית עם ילדים שיין נשפך. נפלא מאוד. אבל זה רק שלב א'. אולי יותר ראוי לקרוא לזה כיתה א'. זה כיתה א', אך יש גם כיתה ב'. **כשהאדם עולה לכיתה ב', הוא מבין שזה קרה בהשגחה פרטית מדוקדקת כי הקב"ה רצה לנסותו ולראות אם יבוא**

הלילה, ואין הדבר קל. הוא ציפה לישון טוב בלילה כדי שיהיה רענן ביום, ולמעשה, הילד בכה ונדדה שנתו. עכשיו יש לו שתי דרכים. הוא יכול לומר: "ככה זה הולך. רציתי ילדים, נכון? ככה זה ילדים". אך **כדאי שיתקדם קצת הלאה**, וכה יאמר: "זה שהתינוק בוכה, טוב הוא לו, כידוע שהבכי של התינוק מפתח אותו. זה מפתח הן את גופו והן את הקשר שלו עם אמו, ומשפיע גם על האהבה בלב אמו שמתמסרת אליו עכשיו, מה גם שאינו בוכה סתם, אלא מפני ששיניו בוקעות עכשיו".

וכן הוא בגיל יותר מבוגר. הילד מתבגר וההורה אינו מרוצה מהתנהגותו. עליך לדעת שהילד באמצע לגדול עכשיו. **הטעויות שהוא עושה, מטיבות עמו.** כאבא אתה שרוי ברוגז ובצער נורא, כי ציפית שיהיו בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך, ובינתיים אתה רואה רק את המרירות של הזית, אך לא את הסביב לשולחנך. אך דע לך שהילד חייב לעשות טעויות, ולא רק משום שככה זה הולך. המטפל מגחך עליך בטלפון ואומר: "זה כל-כך נורמלי לגיל הזה, הירגע!" הוא צודק, כי זהו השלב הראשון. הירגע! אל תצפה לדבר שאינו נורמלי. למה אתה צועק? למה אתה כה שבור? זה הרי נורמלי. אבל **השלב השני הוא להבין שזה טוב. הקב"ה מאכיל אותו עכשיו דבש עם כפית. כך הוא האמת**, כי כך הנער הולך ונבנה.

סימן טוב ומזל טוב

כוונתנו להראות שאפילו בדברים הפשוטים ביותר זה כה. בבית, בסעודת השבת, הענינים לא הלכו כמו שרצו, נוטה האדם לומר: "תשמע! ככה זה הולך. ילדים מושכים את המפה, ילדים שופכים, דברים נשברים... הנח! תכניס את זה מראש בתקציב החודשי... אל תתערער מזה כל-כך

"ככה זה הולך. פתאום מגלים שכל מיני דברים שהזמינו, לא מתאימים עם ההזמנה. אצל כולם זה קורה". וכן לגבי הדוגמא הקודמת במי שעושה עסקנות. "ככה זה הולך. הרי אתה מתעסק עם אנשים. אחד אוהב, אחד לא אוהב, אחד צועק, אחד בא בטענות, ואחד עושה מחאה. אתה עובד כאן עם ציבור, נו, זו המציאות, מה אתה רוצה? אתה עסקן? **ככה זה הולך. צריך להתחזק כל כמה שבועות, להיזכר שככה זה הולך ולהתקדם הלאה.** אינך הולך לקבל אף מילה טובה. אל תצפה לזה בכלל. תתקדם הלאה וקבל מילות טובות ממקומות אחרים".

אך הדרגה של כיתה ב' היא שהאדם אומר: "הקב"ה עשה את זה בכוונה כי הוא יודע שאני עלול להכנס לגאווה על-ידי העסקנות ולהתחיל לחשוב באופן של כוחי ועוצם ידי. הקב"ה עוזר לי ומונע אותי מרדת שחת. ה' אמר לו קלל". כך הוא מוריד את רמת הציפיות על-ידי המחשבות הנכונות, וכך הוא נעשה יהודי ירא שמים באמת.

צדיקים ילכו בה

והדבר המפליא הוא כדלהלן: ניקח כדוגמא את העסקן, אך ללמד על הכלל כולו יצא. **ידוע שהעסק בצורכי ציבור** (כמו כל דבר אחר) **יכולה להביא את האדם לידי דביקות בה'** ולעשותו מרכבה למידת החסד, עד שיהפך לאיש קדוש המוכן למסור את נפשו בשביל אחרים. **ובאותה מדה היא יכולה להביאו אל ההיפך הגמור.** היא יכולה לעשותו מושחת ובעל גאווה ורודף כבוד עד כדי תביעה בפה, כידוע וכמפורסם. ומה בדרך כלל החילוק? פשוט מאוד. **אם הוא עוסק בזה מתוך ענוה, היינו שהוא זוכר שאין זה בכוחו ומבין שאינו אלא שלוחו של מקום, ומודה לה' על**

לידי כעס. "ברוך ה'! זה סימן טוב. אינני מתרגז". אה! זה מה שמביא את הברכה. כך אומר הט"ז.

והרי זה כעין המסופר על הרה"ק **רפאל מבערשיד** זיע"א שהשתוקק מאוד ללבוש טלית קטן מארץ ישראל, ואכן לאחר מאמצים מרובים, הגיע אליו בגד צמר מארץ ישראל שעבר טלטלות רבות ושמח שמחה גדולה. אך כשנתנו לחייט לעשות את החור באמצע הבגד, טעה החייט ועשה את החור כשהבגד כפול יותר מדי, וכשפשט את הבגד, מצא בו שני חורים גדולים, כך שהבגד יצא מכלל שימוש. פחד גדול נפל עליו - "מה יאמר הרבי כשייוודע לו שברגע אחד הרסתי את כל השקעתו?". אך כשהגיע אל הרה"ק מבערשיד, אמר לו הרה"ק: "מה אתה נפחד כל-כך? הלא אני זקוק לשני החורים, את האחד בשביל להכניס את הראש, ואת השני כדי שלא לבוא לכלל כעס".

עולים לכיתה ב'

זה קיים בכל כך הרבה דוגמאות. הנה פעמים שהאדם עושה איזו עסקנות בנסותו להוציא איזה דבר טוב מן הכוח אל הפועל, ופתאום נערמים לו קשיים והתנגדויות. אין לו כבר כח. "סך הכל רציתי לעשות דבר טוב, כמה בירוקרטיה אני צריך לעבור?". ועוד יש שהאדם משפץ את דירתו, הוא חשב שהכל ילך כשורה, והנה הגיעו חלונות שלא כפי שהזמין, ודלתות שלא כפי שהזמין, ועכשיו ששון ושמחה אצלו בבית. ובכן, מה האמת? - שיש שלוש דרגות. הדרגה שמתחת לכיתה א' היא שנפשו מתערערת עליו לגמרי והוא נכנס למלחמה עם הקבלן וצועק עליו קולי קולות: "הבטחתי לי, אתבע אותך לדין, אחייב אותך בקנס..." הדרגה של כיתה א' היא שעוד לפני שהתחיל לבנות, אמר לעצמו:

זה". נמצא שאינו נוסע נכונה, כי הוא כאילו אומר: "אין זה קשור לריבוננו של עולם, אלא זוהי המציאות של העסקנות. פעם זה מצליח, פעם לא". חבל! חבל! חבל! כי הוא משנן את זה אלף פעמים.

יותר מזה, אם זה מה שהוא אומר כשאינו מצליח, פירושו של דבר שכאשר הוא מצליח, הוא אומר שהוא זה שעשה את זה. חשבון פשוט, כי הוא התנצל כל הזמן שככה זה, פעם זה מצליח ופעם לא, ואם כן כשהצליח, הרי הוא אומר: "הא לכם כפי שאמרתי שפעמים שזה הולך". מה שאין כן אם כשמצליח הוא אומר: "ככה גלגל הקב"ה, ככה זה טוב, אני סך הכל שליח, אני כאן לעשות ולא להביא תוצאות", אז הוא הולך ומתקרב אל האמת וגם כשזה הלך, הוא אומר: "מאת ה' היתה זאת".

ראשית חכמה יראת ה'

צריך אפוא האדם לשים לב מה הוא אומר לעצמו כשרואה שלא הצליח. "אני צריך עוד קצת ביטול, עוד קצת תשובה, כפי הנראה איני ראוי להיות שליח לכך..." יהודי ירא שמים כשרואה שעבד ולא הצליח, הרי הוא אומר: "אני מרגיש שניגשתי עם הרגשה של כוחי ועוצם ידי. אמנם יתכן שהיו כאן עוד חשבונות, אבל אני מרגיש שחשבתי שאני יכול וניגשתי יותר מדי בהרגשת כוחי ועוצם ידי, ולכן זה נראה כפי שנראה". אף שהוא פעל בדרך משל להוציא אסיר מבית האסורים ולא הצליח ויודע שיתכן שעדיין לא הגיע זמנו להשתחרר, אינו יכול לומר זאת רק כשהוא חי עם האמת, כי אם אינו חי עם האמת, הוא אומר: "צריך היה לדבר בצורה אחרת לפלוני. למה התקשרת אליו? אמרתי לך שאני רוצה להתקשר!!! ידעתי שזו תהיה התוצאה". הצרה היא שהוא משתמש בשפה זו כל יום, וכיון שכן, היא משתרשת בנפשו.

הזכות, ומבין שאם יש לו הצלחה, הרי זה מאתו יתברך, ומודה לו על כך כי מרגיש שאינו ראוי להצלחה זו, ועוד הוא נושא תפילה להמשך הדרך, כיון שיראה הקב"ה שהוא רציני, הוא ירשה לו להמשיך לפעול ויוכל להיות מרכבה למידת החסד. אבל אם ילך בדרך ההפוכה, הוא יתחיל עקום וימשיך ללכת עקום - "זה הכל אני ואני", זה רק יוסיף לו גאווה על גאוותו וילך ויתרחק מהקב"ה.

מאת ה' היתה זאת

והנה אף שהגאווה מקבלת את ביטוייה כשיש הצלחה, מחוברת היא לחבל הקלוע מציפיותיו של האדם. תבין את זה, ר' עסקן! (וכמו כן כל אחד אחר). האדם מחליט לעשות איזה דבר גדול. הוא הולך לגייס כספים, הוא הולך לדבר עם איזה פוליטיקאי להוציא יהודי מהכלא, הוא הולך לעזור לחולה, וכן הלאה. בדרך כלל יש לו ציפיות להצליח להביא את התוצאה הרצויה, וכך הוא אומר: "מדוע אני עובד? כי אני סבור שזה יקרה. אם אינני חושב שזה יקרה, למה לי סתם לבזבז זמן וכסף?". והנה לאחר שפעל כפי התוכנית, יש שתי אפשרויות, אפשרות אחת שהדבר הצליח, אפשרות שניה שלא הצליח. והנה אם זה הצליח, ברור הדבר שהוא צריך להזכיר לעצמו שזו הצלחתו של הקב"ה. "הקב"ה הוא זה שגלגל את ההצלחה, ורק הרשה לי להיות השליח אע"פ שלא הייתי ראוי וזה לא הגיע לי, ואני מודה לו על כך".

ואם זה לא הצליח, אז יש לו את שני האופנים האמורים לעיל. ובכן, אם תמיד הוא אומר לעצמו: "תשמע! לא תמיד זה הולך. מדובר בגלגל. תישאר עליו, פעם תצליח, פעם לא תצליח. אלה הם החיים". שפה של פוליטיקאים - "ככה זה בפוליטיקה, פעם זה הולך, פעם לא. זהו

שהוסיף עוד תפילה, כי אמר: "אברהם אדוני הוא צדיק שלם ובוודאי הוא ראוי לכל השפע שבעולם, אבל למעשה הוא שלח אותי להביא שידוך לבנו, נמצא שהשפע צריך לעבור על-ידי, ואם כן אף אני צריך להיות ראוי, כי אם לא אהיה ראוי, אעמוד בתווך כמעכב והשפע לא יוכל להגיע לאדוני". התפלל אליעזר: "רבונו של עולם! עזור לי שלא אעכב את השפע".

יסוד גדול הוא לכל שדכן. השדכן רואה שאינו מצליח, וכך הוא אומר: "ייתכנו אלף חשבונות, ובוודאי יתכן שאין זה השידוך הנכון (והדבר הרי מובן לכל באופן פשוט כשמדובר בשידוכים), אך עם כל זה, אני צריך להיות כאן שליח, ואם כן **אני צריך להיות ראוי** שהשידוך באמת יוכל לבוא על-ידי". ולכן אינו מחזק את עצמו בכל עת לומר: "ככה זה הולך, זוהי מנת חלקם של השדכנים", כי זהו רק בדרגת כיתה א'. הדרגה של כיתה ב' היא - **"אני צריך להיות ראוי**. יתכן שזה באמת לא היה השידוך המיועד מן השמים, אבל אם אהיה ראוי, אפשר שמן השמים יזמנו לי מהר יותר את השידוך המיועד". עכ"פ הוא אומר: "איני מכיר את החשבונות, אבל דבר אחד אני יודע, שיש חלק אחד התלוי בי שבוודאי יכול לסייע". וכך הוא מהרהר בתשובה באומרו: "אני יודע שעמך בית ישראל מתמודד קשות עם מעוכבי שידוכים, ומכיר אני את דברי האור החיים' הק' שאם אשוב בתשובה, זה יוכל להועיל למצוא את השידוכים הנכונים מהר יותר... ובכן, החשבונות האחרים, אינם נוגעים לי. מה שלי נוגע זה החלק שלי". זה מה שהוא אומר לעצמו. לא שהוא מלקה את עצמו כל יום - "עשיתי היום עבירה גדולה", אלא הוא מבין שזה חלק גדול מהתמונה, ולאט לאט הוא נעשה יהודי יותר ירא שמים, הכל בזכות עסק השדכנות.

משהו צומח מן האדם, או צומח בעל גאווה או צומח יהודי ירא שמים, כי אין כזה דבר באמצע. הן ידוע מדברי רבינו 'החובת הלבבות' בשער עבודת האלוקים שאין דברי רשות. כל דבר הוא או מצוה או עבירה. וכאן אין צריך להגיע לזה אפילו, כי כל פעם שהאדם עוסק באיזה דבר, פירושו של דבר שהוא צריך להגיב למצב מסוים, ואם אינו מגיב בדיבור, הוא מגיב במחשבה. וכאן השאלה מה הן המחשבות שבהן הוא מגיב. אם הן המחשבות הנכונות, כיון שהן מנקרות במוחו שוב ושוב, הוא צומח יהודי ירא שמים, ואם להיפך - הוא צומח בעל גאווה.

נניח שהשקיע זמן רב וטרחה מרובה להוציא אסיר מבית האסורים וזה נכשל, מה הוא אומר לעצמו? הוא אומר: "הקב"ה הוא זה שסיבב את זה כך, כי עדיין לא הגיע הזמן. זה בוודאי לטובה, ויתכן שאף נראה פעם מדוע זה היה לטובה. אך חוץ מזה אני מצדי צריך לעבוד שזה יהיה עם ביטול יותר גדול, כי אני איני רוצה להיות המעכב". הוא מתבונן בעצמו ופעמים הרבה הוא יודע שאינו צריך ללכת רחוק, כי באמת הוא הרגיש כוחי ועוצם ידי.

וכאמור לעיל, זה לא רק בעסקנות, אלא כמו"כ בכל דבר, אם כי כשמדובר בשדכנות, שם יותר קשה להרגיש כוחי ועוצם ידי, כי בשונה מהעסקנים שרואים הרבה הצלחות ומעט כשלונות, אצל השדכנים זה הפוך. אמנם כן, הגם שיותר קשה לשדכן להרגיש כוחי ועוצם ידי, זה אפשרי. היצר הרע אינו מזניח אף אחד, ואף לא את השדכן.

תפילת הדרך של השליח

לאחרונה למדנו את דברי האור החיים' הק' (פרשת חיי שרה) גבי אליעזר עבד אברהם

חושב את המחשבות הנכונות, זה מביא אותו לידי הכנעה ושמחה ולידי כל הדברים הטובים.

דרך מלמד להועיל

הנה הדבר מצוי שמנהל חדר מבין שצריך להחליף מלמד, כי המלמד המשמש עד כה אינו יודע ללכת לפי רוחם של התלמידים, ומה הוא עושה? הוא מחליפו במלמד אחר שנמצא בדרגה של כיתה א' וסבור שבכך יצא ידי חובה. הוי אומר: המלמד הראשון היה בדרגה הנמוכה מכיתה א', כי סבר שלכולם יש אותו מוח וכולם צריכים לדעת את הגמרא באותה מדה, והרביץ והכה ולא נתן מנוח. ועכשיו הביא במקומו מלמד מומחה, איש נעים הליכות, בר דעת ובעל חכמת חיים. מישוהו שקולט את העסק. הוא יודע שיש ילדים כאלה ויש ילדים כאלה, יש ימים כאלה ויש ימים כאלה. הוא מספר סיפורים ועושה משחקים.

אמנם כן, זה בוודאי הרבה יותר טוב שיהיה להם לילדים מלמד כזה משהיה להם המלמד הראשון, אבל השאיפה צריכה להיות שהמלמד יהיה בדרגה של כיתה ב', היינו שלא יהיה אחד כזה שהסיבה שאינו מתרגז היא רק מפני שלא כל דבר כואב לו, ושולח את הילד המאתגר הביתה בנעימות ולא בחימה הנוטפת מעיניו, אלא יהיה אחד **כזה שמבין שיש לפניו נשמה שעוברת איזה מסלול שנסלל לה מן השמים, וילוה אותה במסלולה**, ובכל עת ישאל את עצמו: "מי יודע האם אני באמת נוהג נכון עם נשמה זו?". **ויתפלל: "רבנו של עולם! עזור לי שאצליח להטיב עמה ולתמוך בה ולעזור לה להתקדם לעבר תכליתה"**. וכשיבין שהוא צריך להעניש, יתן את העונש באופן של כתית למאור, היינו שאחר כך תתחיל הנשמה להאיר ולא להיפך.

מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד

כך הוא אצל כל בעל תפקיד, כגון: מגיד שיעור בישיבה, משגיח בישיבה, אב לילדים. האדם בדרך כלל אומר: "ככה זו ישיבה, נו, מה אתה רוצה? יש בחורים כאלה ויש בחורים כאלה..." אך כאמור, יש שלוש דרגות. הדרגה הראשונה היא זו שהאדם חושב שכל הבחורים בישיבה צריכים להיות כאילו נולדו לפני חטאו של אדם הראשון. הדרגה השנייה היא של מי שאומר: "ככה מתנהלת ישיבה, תמיד יש קשיים, תמיד יש פרשיות, ומנסים לטפל בסייעתא דשמיא בבעיות כמה שאפשר. נקרא לבחור פלוני, נשלח את השני, וכך נתקדם הלאה". אבל זוהי הדרגה של כיתה א'. וכן הוא במלמד בחדר - "יש ילדים חזקים, יש ילדים חלשים כתלמידי ר' פרידא, ויש ילדים בינוניים, ככה זה הולך, זו המציאות. עד כאן כיתה א'. אך כשהאדם נמצא בכיתה ב', הוא אומר כך: **"כל נשמה הרי נמצאת על מסלול המיוחד רק לה**, ומאחר שגילה לנו **הבעל שם טוב הק' זיע"א שכל מה שהאדם רואה או שומע, זה בהשגחה פרטית מן השמים כי צריך הוא לדעת על כך לצורך עבודתו**, אם כן **בוודאי הביא אותי הקב"ה למצב זה כדי שאראה מה אני יכול לעשות בשביל זה**. אשא אליו עינים בתפילה ואבקש: **עזור לי רבנו של עולם להיות השליח הראוי, ואם אראה שאינו הולך, אחזור בתשובה ואזכור שהכל בהשגחה פרטית"**.

כמה היה החינוך נראה יותר טוב אם המלמד היה חי באופן זה... הן ידוע לנו שעם כל דיבור מתלווה הלב, ואם **כן כשהמחנך אומר דברי מוסר, דברי כיבושין או אפילו רק דברי חיזוק, אם הוא עצמו יש לו הכנעה, אותה הכנעה עוברת אל המקבל**. מה שאין כן אם אין לבו מלא ציפיות מהתלמיד שייראה כפי שהוא רוצה ואין לו את ההכנעה הדרושה. **כשהמחנך**

בהם, הוא יאבד את עשתונותיו. כי לכל אחד יש ציפיות, שהרי הוא קם בבוקר ומשקיע אנרגיה באיזה דבר. אחרת, אינו בן אנוש. ובכן, כשמישהו ייגע בו במקומות הרגישים האלה, הגם שיתרגו הרבה פחות כי הוא בן אדם יותר זורם וקליל מצד טבעו ויש לו גם חכמת חיים, וכפי שאמרנו, כפי הנראה יהיה לו גם יותר סייעתא דשמיא, **כי הוא יהיה יותר רגוע ויוכל לחשוב ואף להכניס תורה במוחו, אבל אם יישאר בדרגה זו, סוף כל סוף ילך שם לאיבוד.**

אכן הרבה פעמים יש שתמיהים על פלוני: "מה קרה? איך הוא איבד את עשתונותיו בצורה כל-כך מאוסה? אני מכיר אותו, הוא בכלל לא כזה..." התשובה היא שלא עבד על עצמו, אלא התרגל לזרום, כך שהרבה מאוד דברים שמרגיזים אנשים אחרים, אותו אינם מרגיזים, ועכשיו שנגעו לו בדבר שאכפת לו ממנו, זה התפרץ לו.

דבר מאוד שכיח הוא גם בין בני זוג. האדם מתפלא: "מה קרה פתאום?". ומה הפשט? הפשט הוא שיש נושאים בחיי האדם שהם נושאים כאובים, והוא תמיד מבקש, אם בפיו אם בלבו: "בנושאים האלה אל תיגע". וכיון שהוא כן נגע בהם, הוא איבד את שלוותו וקלילותו.

הכלל הוא שאין האדם נעשה אדם מזוכך, אם אינו עובד על עצמו ורק נולד עם תכונת נפש קלילה. מה שאין כן **אם האדם עובד על עצמו, כי הוא ימשיך לעבוד גם כשיגעו בו בנושאים הרגישים, וממילא לא יבוא אף פעם לידי כעס.**

כל אחד והמאיר'קע שלו

המגיד הגה"צ רבי שלום שברון זצ"ל סיפר פעם באחת מדרשותיו מעשה שארע

אכן החינוך והציפיות הן תרי רעין דלא מתפרשין. האב יש לו ציפיות מילדי, והמחנך יש לו ציפיות מחניכיו. הוא רוצה שהבחור כבר יתקדם. "נו!!! נו!!! מה אתך? מדוע אתה כזה ילד קטן? אתה יודע שאתה מתנהג כמו..." זה הכל נובע מהציפיות שיש לו, ולא קולטים כמה פעמים אומרים את זה בבית. "תגיד לי, אתה ילד קטן?!". כן, לבן החמש עשרה, לבן השבע עשרה ולבן התשע. לכולם אומרים את זה, ולגבי כל סוג של התנהגות שאינה מוצאת חן בעינינו. וכמו כן אומרים את זה בקשר לילדים הנשואים. "הוא כבר התחתן, מדוע הוא מתנהג כמו ילד קטן?". מאין זה נובע? זה נובע מהציפיות. כן, כן, אתה שבור ורצוץ כי יש לך ציפיות.

ובכן, שתי דרגות יש. המטפל כפי הנראה יאמר לך שזה נורמלי שילד בגיל הזה מתנהג ככה, ולכאורה זהו הדבר הראשון שאתה צריך לשמוע, אבל לאחר מכן עליך להגיע אל הדרגה הבאה.

כל זה מבאר את החילוק השני בין האופן של חכמת חיים לבין אופן העבודה, וכפי שראינו שאין מדובר באותה מחשבה, **ורק המחשבה של אופן העבודה עושה את האדם יהודי ירא שמים.**

כשנוגעים לאדם בנקודה רגישה

וכעת נבוא לעוד חילוקים ביניהם. נניח שיש מי שאומרים עליו: הוא אדם מאוד מציאותי, הוא חי עם המציאות, הכל טוב, הכל נפלא, אדם מאוד רגוע. נניח שהוא נולד ככה. הכל טוב, הכל בסדר. הוא לא רק חי עם המציאות, אלא יש לו גם קלילות^א. הנה אפילו זה, **ללא ספק יש אצלו מקומות רגישים שכאשר מישהו יגע**

אכן לכל אחד יש את המאיר'קע שלו. כשאין זה קשור לאדם - הכל טוב ונפלא, אך כשזה באמת נוגע אליו, זה כבר בכלל לא כזה נפלא. לכן צריך האדם לשים לב לכך ולהבין שכדאי לו להתקדם קצת, כי הוא לא יכול לדעת מתי יבוא הזמן לנסותו, מתי יבוא מי ויגע לו בנקודתו הרגישה.

הקב"ה הרי מנסה את האדם כדי לעזור לו להתקרב אליו, ולכן צריך האדם שישים לב באיזה מחשבות הוא משתמש כדי להסיר את ציפיותיו, וכן יבין שהוא מקיים מצוות ומשריש טוב בנפשו ועל-ידי כן הוא נעשה מרכבה לשכינה.

סיכום שלושת החילוקים

הנה ראינו עד כה שלושה חילוקים בין אופן העבודה לאופן של חכמת חיים: א. זו מצוה וזו אינה מצוה. ב. מדובר במחשבות אחרות שהאדם משריש בנפשו. ג. זה יוכל להישאר איתן בנפשו גם כשיגיעו לו במקומות הרגישים וזה לא יוכל. אגב, חלק הבושה הוא אחד מהדברים שאצל רוב בני אדם זה מקום מצליח להוציא מן הכלים. לא אצל כולם, אבל אצל רוב בני אדם שיש להם דעת, זה בהחלט יוציא מהכלים, אם כי הדבר תלוי באיזו בושה והאם היא היתה ברבים, וכבר אמרו חז"ל שהלבנת פנים ברבים דומה לרציחה, וכל אשר לו יתן האדם בעד נפשו. אכן אף בזה ייבחן האדם האם הוא מרגיע את עצמו באופן של חכמת חיים או באופן העבודה, כי העובד ה' באמת, יש לו את הכוחות להישאר איתן בנפשו ובאמונתו גם במצבים כאלה.

הנה כי כן, האדם חייב להכין את עצמו, כי אין מי שנמלט מן הבושות והביזיונות. הוא חייב להרגיל את עצמו - "הקב"ה מסבב את זה, זה טוב, זה נפלא, זה מביא אותי לידי הכנעה וענוה, זה מכפר לי על

עמו: שני ילדים תושבי שכונת מגוריי שיחקו בסוס ועגלה. ילד אחד - הסוס, כביכול, וחברו מושך בחבל, והם רצים. השניים חלפו ליד חצרי, נכנסו פנימה בריצה, והילד שרץ מקדימה נתקע במדרגה, נפל על הארץ ופצע את מצחו.

אשתי נכנסה הביתה בריצה והרימה קול בהלה: "מאיר'קע נפל על ריצפת החצר וניגר ממנו דם רב. הבה נרוץ עמו אל הרופא!" היא לקחה מגבת וספגה אותו במים, ויצאנו יחד החוצה לעזור לילד. אני הרמתי אותו על זרועותיי, היא לחצה על מקום החתך, וכך התחלנו ללכת במהירות לעבר ביתו של הרופא בפאתי השכונה.

ממרחק ראינו את הסבתא של הילד, אישה נכבדה ויקרה מתושבי השכונה. לא רצינו להבהיל אותה ולא צעקנו לעברה מאומה. כשהבחינה הסבתא ממרחק איך אנו רצים עם ילד על הידיים, זרקה לעברנו קריאות עידוד: "השם יעזור! לא נורא, זה יעבור!" שתקנו. התקרבו לסבתא ואז היא התחילה להבחין שמדובר בילד שמוכר לה. היא חזרה שוב על מילות העידוד, אך הפעם בשפה רפה יותר ובנימה של איפוק: "לא נורא, השם יעזור." הגענו סמוך לרגליה. או אז ראתה שמדובר בנכד שלה. חיש מהר שכחה מכל ה'נחמות' ותוך רגע פרצה בצווחה איומה: "מאיר'קע! מאיר'קע! געוואלד!..."

ומה היה ההמשך? שאל המגיד והשיב: כל השכנות יצאו בבהלה, הסתכלו ואמרו: "לא נורא, השם יעזור, זה יעבור, אין צורך להיבהל, יהיה טוב..."

"למדתי מכאן מוסר השכל עצום", הפטיר המגיד: "אם זה לא מאיר'קע שלי - זה לא נורא. אבל אם זה מאיר'קע שלי - זה איום ונורא".

שיש לו להקב"ה תוכניות, והרבה פעמים הן שונות משלו. האדם מפתח ציפיות לגבי כל השייך למעטפת החיים שלו, איך ייראה ביתו, איך ייראו בניו, איך ייראה מעמדו, וכן הלאה. **הדברים האלה הרי אינם בשליטתו.**

אמנם כן, פעמים הרבה יש שהיו לו לאדם ציפיות שונות והקב"ה עזר לו שהגיע אליהן, אבל איך יוכל להתבסס על זה? האדם מצייר לו תמונה שלמה. זה סוג העבודה שהוא רוצה, זה סוג הדירה שהוא רוצה, זה סוג הילדים שהוא רוצה, רשימה שלימה של דברים. מהיכא תיתי? אני מבין אותך, אני מבין שנמשך נמשכת **לדברים כאלה, אבל זה לא בשליטתך ובוודאי זה לא יהיה כפי שאתה מצפה,** כפי שביארנו בתחילת השיעור הקודם.

ציפיות לזכות להשראת השכינה

מה כן? כשהאדם מתהלך כאן בעולם, הוא צריך לשאול לעצמו את השאלה: "לאן אני הולך? בשביל מה אני פה?". ותשובתו צריכה להיות: "**הגעתי לכאן כדי שהשכינה תשרה עליי.**" פשוט מאוד, ונכון מאוד לכל יהודי. הקב"ה הביא אותי לעולם הזה, כי רצה שאהיה כלי להשראת השכינה, ושכנתי בתוך כל אחד ואחד. זה מה שהקב"ה רוצה ממני בלי שום ספק. נתן לי הקב"ה את התורה שבה רשומות כל המצוות, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, אשר מסייעות לי להגיע לזה לאט לאט. כשמדות האדם מזדככות לאיטן, זה גורם לכך שהקב"ה יוכל לשרות עליו, כי יש לו ממדותיו של הקב"ה. **וכשהוא לומד לאט להיות אדם נקי בפיו ובעיניו,** הוא נעשה מקום קדוש וממילא הקב"ה יכול לשרות עליו. וכן כשהוא מכניס בתוכו תורה, מחשבות של תורה ודיבורים של תורה, הוא נעשה כלי ראוי להשראת השכינה. וכן כשהוא מעורר בלבו

עונותיי, הקב"ה מטיב עכשיו עמדי, הוא מסיר ממני חבילות גדולות של עבירות, וכל זה מבלי להלקותני באופן פיזי."

ציפיות כורח המציאות

קעת נעבור לעוד ענין בלתי נפרד מסוגיא זו. עד כה דיברנו על הצורך להסיר את הציפיות, ולעשותו באופן הנכון על פי תורת ה'. מצד שני אנו יודעים, והזכרנוהו בשיעור הקודם, שהאדם חי מזה שהוא מצפה לדברים ומחכה להגיע למצבים מסוימים ויש לו שאיפות. אחרת, אינו מצליח לקום בבוקר. "בשביל מה יש לי לצאת מהמיטה? אני אין לי שום מטרה בחיים!". רק הידיעה שהוא מתקדם לאיזה שהיא מטרה שהוא עתיד להגיע אליה, היא זו שנותנת לו את המרץ והכוח לקום בבוקר ולפעול. יותר מזה, הרי ידוע שאין האדם יכול להרגיש שמחה אמיתית אם אין לו ציפיות שהוא מגיע אליהן, ואם הכל טוב, הכל מצוין, אין ציפיות, אין כלום, אינו מרגיש אף פעם לא שמחה ולא רגשי הודיה. נמצא שהאדם כן צריך שתהיה לו ציפיות, ולא סתם ציפיות, אלא ציפיות חזקות. הוא צריך שיהיה לו שאיפה ורצון וציפיה דרוכה, כמו שאומרים בתפילה ומצפים לישועה.

ובכן, הבה נחזור על מה שאמרנו בקצרה בשיעור הקודם, והפעם ביתר בהירות. הנה רוב בני אדם הדברים שהם רוצים ומצפים אליהם, הם דברים שאין להם שום שליטה עליהם, וזוהי הסיבה מדוע זה כל-כך טיפשי. בכל הדברים שאינם יכולים לגרום להם שיתרחשו, שם הם משקיעים את מחשבתם ומפתחים בלבם ציפיות. למשל, בשאלה כמה כסף יהיה לו, או כמה נחת תהיה לו. הרי אין לו לאדם שליטה על הדברים האלה. הוא צריך להודות להקב"ה על כל משהו, אך יחד עם כן עליו לזכור

כדי שהשכינה תשרה עלי. וכן הוא צריך להתפלל שתהיה לו סייעתא דשמיא. בלי זה, זה לא יקרה, כי הוא בוטח בכוחות עצמו.

ויחד עם זה הוא צריך להבין שלגבי המהלך המדויק, הקב"ה הוא זה שיוודיע לו, היינו האם ישאר בכולל או ייצא לעבוד? האם יעזור עכשיו בבית או ילך לבית המדרש ללמוד קצת? יאמר אפוא לעצמו: "איני יודע איך הקב"ה רוצה שאביא עכשיו את שכינתו לעולם. אנסה לראות לפי הבנתי מה הדבר הנכון, אבל אם אראה שהקב"ה עושה אחרת מהתוכנית שלי, אתאים את עצמי לתוכניתו של הקב"ה".

ועוד יבין שהבא ליטרה מסייעין אותו, אשר דבר אמיתי הוא, כי אם האדם הולך צעד אחר צעד, היינו שהוא מבין לאן הוא רוצה להגיע, והוא מתפלל נכונה, ושואל בעצת חכמים וצדיקים, הקב"ה מראה לו איך להתקדם הלאה, ואף מגלה לו את טעויותיו.

שווה לכל נפש

והאמת ששפה זו היא שפה שמובנת אפילו לצעירים. פעמים הרבה מדברים על מרכבה לשכינה ואנשים נבהלים כי חושבים שמדובר בדברים נשגבים שידועים רק ליודעי ח-ן, אבל האדם יכול להבין בפשטות שאם אין לו מדות טובות או שהוא בעל גאווה או שמוחו חושב על דברים בלתי טהורים, אין השכינה יכולה לשרות עליו. ולהיפך, כשהוא מאמץ את מדותיו של הקב"ה ומכניס בתוכו תורה ותפילה, ושומר על עצמו בקדושה, ומחזק את לבו באמונה ובטחון, ומקיים את כל המצוות האחרות שהן ענפי האמונה והבטחון והמדות הטובות, הוא נעשה מרכבה לשכינה.

ענוה, הקב"ה אומר: אני והוא יכולים לדור ביחד. על-ידי כל הדברים שהקב"ה מלמדנו בתורה הקדושה, מתקדם האדם לאט לאט אל התכלית שבשבילה הביאו הקב"ה לעולם.

וכשהאדם מבין בבהירות שזוהי תכלית ביאתו לעולם, הוא מצווה להתבונן בזה. לא שיאמר: "הכל טוב, שהקב"ה יעשה עמי מה שרוצה". אמת נכון הדבר שהוא צריך להשליך את יהוה על הקב"ה, אבל הקב"ה מצפה מן האדם שיעשה דברים שיביאוהו לידי תכלית זו.

ציפיות שמתממשות

ובכן, כל מי שיפעל שזה מה שיתרחש עמו, כל עוד יעשנו באופן הנכון, הקב"ה יסייע לו ויראה תוצאות מרהיבות. ונסביר: ראשית כל, מדובר ברצון פנימי. הנשמה רוצה אותו, אתה רוצה אותו, עליך רק להוציא מן הכוח אל הפועל, כי אתה בא מלמעלה וזהו הדבר שנשמתך משתוקקת אליו יותר מכל דבר אחר, וזוהי הסיבה שבשום אופן לא תוכל להירגע עם דברים אחרים. אין האדם יכול להרגיע את עצמו, רק על-ידי שיתקרב אל ה' ויתבטל אליו ויחזור בתשובה על עוונותיו, רק אז יירגע וירגיש תענוג נפלא.

אכן כשרואה אדם שהוא מחפש תענוגים, עליו להזכיר לעצמו: אני הולך עקום. אני באמת צריך לחפש תענוג, אבל תענוג מקרבת אלוקים. תענוג זה משביע, תענוג זה מרגיע, תענוג זה מביא את האדם לידי שמחה ושליומות הנפש. ולכן צריך האדם פשוט לעשותו נכונה. ראשית, הוא יודע שהוא צריך לעשות בשביל זה פעולות. כשהוא מברך ברכת הנהנין, הוא מכוון להחדיר בלבו ההכרה שהקב"ה הוא זה שנתן לו את המזון, וכשהוא מקיים מצוה, הוא מכוון - אני מקיים את המצוה

עליו, ואם כן, אם יכניע עכשיו את עצמו ויקבל את המצב כמו שהוא, השכינה תשרה עליו, ונמצא שזה יותר חשוב מאשר תהיה לו נחת. האדם צריך להבין את זה, זה מאוד מאוד חשוב. זה מה שיבנה את האדם בריא ואיתן, זה מה שיעלה אותו לכיתה ג' ומענה פחות יעניין אותו מה חושבים עליו ומה אומרים עליו, כי הוא עסוק ברצון זה שהשכינה תשרה עליו.

אין דבר העומד בפני הרצון

וכאן נוסף עוד נקודה אחת נחוצה מאוד. אנשים חושבים שכדי להגיע אל הרצון שהשכינה תשרה עליו, צריך האדם להיות בדרגה גבוהה מאוד. הוא צריך לעבוד שנים הרבה ולהגיע לדביקות, ואז יוכל להתחיל לחשוב על רצון כזה. אבל עכשיו, בכיתה ג', הרי יש לו עדיין דרך ארוכה ללכת!

אך למעשה מדובר בטעות, כי באמת כל מי שיתחיל לחשוב על איזה דבר כמה פעמים ביום, לאט לאט יתפתח בו הרצון לזה. אע"פ שאינו בעל מדרגה. מאוד חשוב לדעת זאת. אפשר לראות זאת לגבי שידוך. מציעים לו שידוך מסוים ואינו רוצה. אח"כ חוזרים אליו עם הצעה זו, והוא מתחיל כבר לחשוב, ולאט לאט הרצון גובר עד שהוא נותן את הסכמתו. דוגמא נוספת: ביקשו מן האדם להכניס את עצמו לאיזו עסקנות, בתחילה הוא לא רצה, אבל ככל שהוסיף לחשוב על זה, הוסיף להתחבר לזה, ועכשיו הוא כבר רוצה. זה כבר נהיה הפרויקט שלו וכבר מלווה לזה כסף.

מדובר במעשים שבכל יום. האם הם בעלי מדרגה גדולים? ממש לא. אבל כשהאדם נכנס לאיזה עסק, הוא מתחיל לאהוב אותו, במיוחד כשזה דבר אמיתי, כי הנשמה אוהבת את האמת, ואם עד כה

ומענה אם יראה האדם שהקב"ה רוצה שיעבוד לפרנסתו, לא יראה בזה שום בעיה. הוא רק יתפלל בכל עת: "רבונו של עולם! עזור לי על כל צעד ושעל שאוכל לשמור על עיניי בטהרה ושאזכור אותך ולא אפעל מתוך כוחי ועוצם ידי". ויבין שיחד עם כן הוא צריך לקבוע סדר הגון של לימוד התורה. וכשיראה שהקב"ה נתן לו להתמודד עם בנו, יאמר: "מראש לא היה רצוני שהתמונה תיראה כה יפה. רצוני היה רק שאהיה מרכבה לשכינה וזה מה שבאמת קורה".

כשזה עולה זה יורד

נמצא שהדרך המועילה ביותר לפי היהדות להסיר את הציפיות מהדברים שאינו שולט בהם, היא על-ידי הוספת ציפיות לדבר הנכון, כי האדם בכל עת מצפה ושואף, וככל שהוא שואף אל האמת, פחות מעניין אותו השקר. הדברים החיצוניים אינם נחוצים לו כל-כך, כי הוא מרגיש כל-כך מלא. אבל הוא צריך להתמלא מהנקודה האמיתית. הנה האדם עורר בלבו שאיפה להיות תלמיד חכם בדיני ממונות. מי אומר שזה נכון לך? אולי הקב"ה רוצה ממך שתהיה תלמיד חכם דווקא בפרשיות ואתחנן עקב? אולי זה מה שבחר בשבילך הקב"ה? אולי זהו שורש נשמתך שתעורר בלבך אהבה ויראה ותלמד לקבל יסורים באהבה? שאיפתך צריכה להיות שהקב"ה ישרה עליך את שכינתו באופן שהוא בחר בשבילך.

אכן כשהמצב בבית אינו כפי שהאדם רצה שיהיה, ורואה שציפיותיו מתנפצות, אזי הוא עומד בפרשת דרכים. ולמשל, כי הוא אומר: "רציתי שתהיה לי נחת מבני, ולמעשה הוא רק עושה לי עגמת נפש". אך לא! לא זה הוא העיקר. העיקר הוא שיצליח לעשות רצון ה' והשכינה תשרה

חכמת חיים - אי אפשר לצפות שהכל ילך כמו שרוצים. הדרגה השלישית היא של כיתה ה' שבה האדם מתחיל להבין מדוע אינו יכול לצפות שילך כפי רצונו, כי יש השגחה פרטית ויש אמונה ובטחון, וכן הוא בונה את עצמו עם כל המחשבות הנכונות והאמיתיות. והדרגה הרביעית היא של כיתה ג' שבה האדם חושב מה הוא כן רוצה ומבין שהוא רוצה שהשכינה תשרה עליו.

והנה בוודאי אמת הוא שהשכינה תשרה על האדם כשישתמש בכישרונות ובכוחות שהקב"ה נתן לו, ובדרך כלל ידבר כן האדם ויאמר: "אני רוצה דבר אחד, אני רוצה לנצל את הכוחות שהקב"ה נתן לי". אבל הסיבה שהאדם אומר כך היא מפני שהוא יודע שכאשר הוא מנצל את כוחותיו, יש לו שלימות הנפש, והסיבה שיש לו אז שלימות הנפש היא כי אז השכינה שורה עליו. יבין אם כן האדם שרצונו האמיתי איננו לנצל את כוחותיו, אלא להיות כלי להשראת השכינה אשר זהו תכליתו, ומזה יבין שהוא צריך לעשות את הנדרש לזה, והרי כל דבר מוסיף לזה. בכל מקום ובכל זמן שהאדם נמצא ומול כל קושי שיש לו, הוא יכול לעשות דברים שיסייעו לכך שהשכינה תשרה עליו. זו צריכה להיות שאיפת האדם, וכשהאדם הולך בדרך זו, הוא זוכה לשמחה אמיתית.

הגוף התנגד, עכשיו התנגדותו ירדה והאדם רוצה.

כשהאדם מתחיל לחשוב מחשבה קטנה וזכה: "אני רוצה שהשכינה תשרה עלי". הן תכלית הבריאה הוא זה. בשביל זה ברא הקב"ה את העולם. ואז הוא אומר בלבו: "כשאני עושה מעשה חסד קטן, השכינה שורה עלי; כשאני מברך ברכה, השכינה שורה עלי", וכך הרצון שלו הולך ומתפתח. ואז כשיהיה לו באמת רצון להיות כלי להשראת השכינה, כשילכו דברים שלא כפי רצונו החיצוני, יאמר: "אבל עכשיו יש הזדמנות יותר גדולה שהשכינה תשרה עלי".

ממדרגה למדרגה תעלינו

לסיכום ארבע הדרגות: הדרגה הראשונה היא מתחת לכיתה א' שבה האדם רוצה כל חללי דעלמא ואך טיפשי הוא. הנה שלמה המלך אמר במשלי (יט, ג): "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו", והביאור הפשוט הוא שיש לו לאדם צרות מפני שחטא, ואז הוא בא בטענות כלפי מעלה. אך בשם הגר"א זצ"ל אמרו הכוונה שהאדם מסלף באולתו את הדרך שהוא צועד בה, ואז הוא זועף על ה' - "מדוע לא הולך כפי שאני רוצה?". ובכן, זוהי הדרגה הראשונה, שהיא כולה שקר.

הדרגה השניה היא של כיתה א' שבה האדם מתחיל להבין את האמת מצד

יום חמישי פרשת ויקרא י"א אד"ב תשפ"ד

מעוררים שנאה לעמלק על-ידי הבנת תפקידו*

א-לי א-לי למה עזבתני

כולם יודעים ומכירים את דברי ה'קב הישר' (פצ"ז) שיש ענין גדול לומר מזמור כ"ב ביום תענית אסתר שבו מופיעה תפילתה של אסתר המלכה א-לי א-לי למה עזבתני, והפירוש הפשוט הוא שהרגישה שנסתלקה ממנה השכינה, ואמרה: אני עומדת להכנס אל אחשוורוש כדי לפעול ישועה לבני ישראל ואיני מרגישה שהקב"ה נמצא אתי - א-לי א-לי למה עזבתני? אכן סגולה היא להתפלל בפורים ולבקש מתוך פסוק זה לסייעתא דשמיא בכל ענין וענין.

וצריך להתבונן בעמדנו ביום תענית אסתר אשר הוא הכנה גדולה ליום הפורים. בדרך כלל אנו באים לקריאת המגילה בעודנו שרויים בתענית, אבל אפילו בשנה כמו השנה שהתענית מוקדם, הרי זה סדר שלם של הכנה. מתחילים בתענית ואחרי זה יש לנו שבת זכור שלם ואז באים לקריאת המגילה. סוף דבר, אנו מכינים את עצמנו לפורים יותר מן הרגיל, כי כשבאים ליו"ט מתוך צום וזיכוך החומר, היו"ט נראה אחרת לגמרי.

מיעוט חלבי ודמי

והנה בדרך כלל אומרים שאנו נוהגים כן משום שאסתר המלכה כך פעלה את הישועה, אבל בחנוכה אין ניגשים אל החג עם ההכנות שעשו החשמונאים, וכן בשום יו"ט אין מתחילים באופן זה, אלא מתחילים

מיד עם הנס עצמו, ורק כאן בפורים מתחילים עם ההכנה.

מסבירים הספרים הקדושים² שהתענית שאנו מתענים היום, אינו בשביל הזכר בלבד, אלא גם בשביל ההווה, וההסבר פשוט, כי הנה כשניקח למשל את קליפת מצרים או את קליפת יון, הרי שם כשחוגגים את החג, מדברים על הצרה שפקדה אותנו ועל הנצחון שזכינו לו, והנצחון נצחון שלם היה ולא נותר זכר מן הצרה. אך כשמדברים על קליפת עמלק, שם עדיין נשארנו תחת הרושם של הקליפה, וכלשון חז"ל אכתי עבדי אחשוורוש אנן. נמצא שכאשר אנו מתענים, אנו מתענים על של עכשיו, כי אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שנמחה זרעו של עמלק, ואם כן אנו עדיין באמצע המלאכה, וכשמגיע זמן זה בשנה, יש לנו בכוח באמצעות עבודתנו לגמור את המלאכה.

אנו צריכים להבין את הנקודה היטב. כשאנו חוגגים בפסח את יציאת מצרים, אנו מדברים על המצרים שהיו בעבר וכבר סיימנו אתם. כי אשר ראיתם את מצרים היום, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. איננו חוזרים למצרים כי היא כבר כמצולה שאין בה דגים, כמו כשכתוב מהאר"י ז"ל³ שכבר סיימנו להעלות את כל הניצוצות משם ואין לנו כבר מה לחפש שם. הפרק ננעל. ליל הסדר הוא חירות, חירות אמיתית.

א. שיעור זה נמסר כהכנה לשבת זכור, אך הלקח הנלמד נוגע לכל השנה כולה.
 ב. ראה לדוגמא ספה"ק 'כתונת פסים' להרה"ק בעל תוי"י תחילת פרשת צו.
 ג. ראה 'שער המצוות' פרשת ראה.

הגאולה. וסיבת הדבר, כי **מדובר בקליפה קשה מאוד**, קליפה המורכבת מהרבה כוחות טומאה שיש להם עדיין היכן להיות באדם ובגלל זה אין הבריאה מגיעה אל תכליתה. **תכלית הבריאה היא ה' אחד ושמו אחד**, היינו **שתתפרסם אלוקותו יתברך בעולם**, ויוכלו להרגיש ולראות אותו, ולא יהיו מעכבים ומסתירים. והיות שעדיין יש גוים המעכבים לבריאה להגיע אל תכליתה כי קליפת עמלק שורה עליהם, **אנו צריכים בעבודתנו למחות אותם.**

אי ש צר ואויב

זהו גם מה שמברכים ברכת ולמלשינים. **ליהודי יש תפקיד גדול.** הוא צריך לפרסם שמו **יתברך בעולם**, הוא צריך להכין את עצמו שהשכינה תוכל לשרות עליו, וכך השכינה תשרה בעולם, **ויש מעכב אחד, והוא קליפת עמלק, וכשהאדם מברך ברכת ולמלשינים, הוא מכניס בה את לבו. ככל שהוא יודע מה תפקידו בעולם, ושיש יצרים שמונעים אותו לקיימו אשר מקורם באותו כוחות טומאה של קליפת עמלק, מתעוררת בו שנאה עזה לקליפה זו.**

והאמת שהראשונים כבר כתבו שהמצוה היא לפתח שנאה בלב לעמלק, ואיך עושים זאת? אחד מהאופנים היא כאמור, **שככל שיש לו לאדם יותר בהירות מהו תפקידו ולאן הוא רוצה להגיע, ומצד שני מי מונע אותו לבצע אותו, כך יש לו שנאה יותר חזקה אליו.** כך הוא טבע האדם שהוא שונא למי שמעכב בעדו להוציא את רצונו לפועל. מי שיש לו למשל בן מבוגר שאינו מוציא לו שידוך ומרגיש שיש מי שמוציא את דיבתו רעה ומפיל את כל ההצעות, ולאחר זמן מתברר לו שמדובר במשגיח פלוני שנטל על עצמו את התפקיד להציל אנשים לבל יפלו חס ושלוש עם בנו, והוא זה שמתקשר לאנשים מיוזמתו על אף שאינו נשאל ומציג

לא זהו הסיפור בפורים. אמנם היה לנו נצחון נפלא, זכינו לנס גדול, אבל **תפקידו של עמלק עדיין לא נגמר.** יש לו עדיין את התפקיד להביא את הגאולה השלמה. **קליפת עמלק היא הקליפה המעכבת את הגאולה השלמה, ואנו יש לנו מצוה לזכור מעשה עמלק ולמחותו, וכשנצליח למחותו מעל פני האדמה, אז תסתיים המלאכה ותהיה הגאולה השלמה.**

מעשה כשהאדם עוסק בתענית ובתפילה, עליו להבין מה הוא פועל בזה, והדבר נחוץ מאוד כשמגיע לתענית אסתר, וכל שכן תענית אסתר מוקדם, כי יתכן שירגיש האדם שתענית אסתר היא תענית יותר רגועה משאר התעניות. ברוך ה', היא תענית קצת שמחה, הכנה לפורים... אך לא! אינך מפרש את זה נכון, אינך קולט מדוע אתה צם. **אנו צמים כי אנו באמצע לזכר את עצמנו, אנו באמצע למחות את עמלק, כי עדיין לא סיימנו. לו היינו צמים בכוונה יותר טובה ומתפללים יותר טוב ומבינים יותר טוב, היינו יכולים לסיים עם זה פעם ולתמיד,** אך כעת אנו עדיין ממתנינים שיימחה זרעו של עמלק.

מחיית זרעו של עמלק

דבר פשוט הוא, אך מאוד יסודי למחשבת היום, והאמת שאין זה נוגע ליום הזה בלבד, אלא לכל עבודת הימים. וכשזה יוצא לפני שבת, יש לזה נעימות מיוחדת, כי בשבת יש לנו את העבודה למחות זרעו של עמלק, וזה לא הבנה בעלמא, אלא זה כל הגישה, כפי שנראה בע"ה **מספרי החסידות.** מדובר בהידור של **שתי מצוות עשה דאורייתא, זכור אשר עשה לך עמלק ומחה תמחה את זכר עמלק.**

בוזה"ק איתא שאין צריך להיות בן אחר בן מעמלק כדי להיות זרעו של עמלק. **קליפת עמלק שורה על כל גוי שמעכב את**

לתאר לך לבד מי הוא. יש שונא אחד גדול שנקרא בשם שונא. **ככל שהאדם יותר שקוע בביצוע תפקידו, יש לו שונא יותר גדולה כלפי זה שמפריע לו.** יש שאדם מרגיש שהוא יש לו מזג יותר נוח, תכונת נפש יותר רגועה. אינו אומר בפה מלא, אבל במחשבתו הוא אומר: אני יותר ליברלי... זה טוב וזה טוב, וגם זה טוב... אין דעותיהם של בני אדם שוות... יש יצרים, יש מי שיותר אוהב מצוות ויש מי שיותר אוהב גשמיות... בסדר, אתה אינך אוהב גשמיות? - יש אבל אנשים שכן אוהבים גשמיות. אך שנאה?! שנאה זו לשום מה? הוא מוסיף ואומר: עד שכבר עבדתי על עצמי להיות אדם רגוע ושלו, אתה פתאום אומר לי בשבת זכור לעורר בלבי שנאה. בשביל מה זה חסר לי?

אך הדבר מראה שאין האדם מונח כלל בתוך הסוגיא, הוא לא נוכח כאן, כי אין **אדם בעולם שעובד על איזה ענין החשוב לו באמת ויש מישהו שתוקע לו מכשולים כל הזמן ואינו שונא אותו.** הדבר היחיד שיכול להסיר שנאה כזו הוא אמונה בהשגחה פרטית, אבל אותה אמונה אומרת שהקב"ה ברא אותך וברא גם את הצד שכנגד ואוהבי ה' שנאו רע. **אלו שנמשכים אחר הערב הטוב והמועיל שקיים במקור הטוב, שונאים את הקליפה הגדולה שמעכבת בעדם להתקרב אליו.**

דע את האויב

נמצא שיש בזה שלושה שלבים. השלב הראשון הוא **מה שהאדם שקוע ברצונו, רצונו האמיתי, שבתי בבית ה' כל ימי חייו, תגן עלי מן הרע, עזור לי להיות איש קדוש** (לא סתם אחד שמקיים מצוות כדי לצבור זכויות) **כדי שהשכינה תשרה עלי.** והוא מבין מה זה כולל. כדי שהשכינה תשרה על האדם, הוא צריך להיות ראוי בינו לבין קונו.

בפניהם תמונה שחורה על בנו. כיון שנודע לו מי הוא זה ואיזה הוא שעומד לשטנו זה כבר כמה שנים, יש לו נסיון גדול שלא ליפול מאמונתו. מדוע? כי רצונו חזק עד מאוד למצוא שידוך לבנו, וסוף סוף נודע לי מי זה שמעכב בעדו.

כל זה משל הוא לענין שנאת עמלק. בדרך כלל האדם רוצה לשנוא את עמלק, אבל אין הוא רואה שום דבר להיאחז בו. איזה עמלק? אין זה דבר שאני יכול לממש בידיים. ולכן הוא מפסיד את העבודה ורגשי הלב של שבת זכור. אך **כשהאדם מתבונן ורואה שהוא עובד ומישהו מחריב, הוא בונה טוב, ושוב בא אותו אכזר וחסר לב והורס.** כמה שהוא בונה וכמה שהוא עושה, תמיד יש בסוף איזה עיכוב, ממש כמו בניית פיתום ורעמסט. אין הוא רוצה לכעוס כי התפלל בבוקר שלא אכעס היום, אבל **כשהוא מגלה מי הוא זה שמחריב לו, הוא באמת שונא אותו** - מדוע אתה רודף אותי?

אוהבי ה' שנאו רע

וזהו באמת סגנון דיבורו של **דוד המלך בתהלים.** צריך לשים לב לכך, ונוכל על-ידי זה לקבל פירוש חדש למאות פסוקים בתהלים. דוד המלך מדבר על כך שהוא רוצה שיקחו את השונא ויסטרו לו על ימין ועל שמאל. כאלה קללות, אשר האדם עלול לחשוב לפעמים: נו!!! מה אתה צריך לדבר ככה? דוד המלך אומר: קח את השונא ושלעולם לא יראה אור, תרדוף אותו, תזעזע אותו ואת בניו, שבניו יהיו יתומים ואשתו אלמנה. מה??? איזה מין שפה הוא זה? אכן יש שאין האדם חושב כשהוא אומר את הפסוקים האלה, אבל אם הוא חושב, יכולים להתעורר בלבו כל מיני הרגשים.

ולפי האמת, מדובר בחלק גדול מאוד בעבודת ה'. דוד המלך מדבר על האויב. הוא אינו אומר איזה אויב, אבל אתה יכול

ותמגר וכו' והוא יענה: סליחה! אתה מכיר אותי? לו היית מכיר אותי, לא היית שואל שאלה כזו.

הפשט הוא שיש בנין שנבנה בלב האדם. **ככל ששני השלבים הראשונים יתקיימו בו יותר, כך יתקיים בו השלב השלישי**, היינו **שיתפלל מעומק לבו: רבונו של עולם! אין לי ברירה אלא שתצילני מיצר הרע. והיה לו שם רגשות חזקים**, כי זהו המקום שהכל תקוע בו ויש אחד שהוא אשם בזה, והקב"ה רוצה שירגיש כלפיו שנאה, כי זה מה שיועיל לו להתרחק ממנו ויחד עם כן להתפלל להנצל ממנו.

אשר קרן בדרך

נרחיב יותר בשלב השלישי: אין הפשט שכאשר האדם מתפלל להנצל מיצרו, הוא שולח בקשה לריבונו של עולם שיראה לסלק את הברנש, אלא **כשהוא מתפלל מתוך רגש, זה קורה בשעת מעשה**. אחרי שמצאת את הברנש ודיברת עליו והתפללת להנצל ממנו וכינית אותו בכל כינויי הגנאי וקיללת אותו בכל מיני הקללות, עכשיו כשאתה סוגר את התהלים, באמת מפסיק לעניין אותך כל ההבלים שיש לו להציע.

דבר זה הוא חלק גדול ממחיית עמלק כפשוטו ממש. צריך להבין זאת היטב. יש דרכים הרבה איך קליפה זו משפיעה על לב האדם לרעה. **בבית אהרן** כתוב (וכך הוא בעוד ספרי החסידות) שאשר קרן יש לו שלושה פירושים, יש במוח, יש בלב, ויש יותר נמוך. אשר קרן במוח הוא הכוח להכביד, מלשון קורה, היינו שכל דבר מצוה נעשה בכבודות. אשר קרן בלב, הוא קרירות. והשלישי הוא לשון טומאה. ובכן, **כאשר האדם קולט כמה הללו מחריבים לו את חייו, יש לו שנאה גדולה לעמלק**. הוא אומר ככה: הפסוק כינה את מעשיו כמו שצריך.

לא יעזור לו להעמיד פנים, כי הקב"ה יודע הכל, והמחשבות הבלתי טהורות, אינן נותנות לכך להתקיים, לא משנה מה כולם אומרים עליו, וכן המידות הבלתי מזוככות, וכן הכוחי ועוצם ידי כי הקב"ה אומר על בעל הגאווה אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת, וכן טהרת העינים וקדושת הדיבור, תאוותיו ומחשבותיו, ויש בזה דרגות על גבי דרגות, אך **עכ"פ משלב זה יעלה האדם אל השלב השני שהוא שלב השנאה לעמלק**.

וצריך להדגיש שאפילו אין האדם בדרגה של קדושה וטהרה ותיקון המדות, אדרבא, **כמה שיוסיף לחשוב שהוא רוצה להגיע לדרגה זו, ויראה שהוא רחוק מזה, כך תתגבר בלבו השנאה למי שמעכב בעדו**.

אם האדם אומר לעצמו כשרואה שאינו מצליח: "אתה יודע מה? צריך להחשיב את מה שאני כן עושה. טוב גם ככה" - אזי הוא מוריד את הדרגה של אהבת ה' ובעקבות כך את הדרגה של שנאת הרע. אין זה מהלך. מהלך זה נובע מכך שהאדם אומר: מה, סתם להיות שבור ורצוץ? מה זה יעזור לי? אשלים עם המציאות וזהו זה. **וכיון שהוא אומר כך, חוץ ממה שאינו מתקדם לשום מקום ואינו מחיש את הגאולה, אף אינו ממשיך אל השלב הבא**.

תפילה להנצל מן היצר

יש שהאדם שואל: אם כן תמיד אצטרך לחיות חיי סתירה, שאני רוצה ואיני מצליח? לכאורה עדיף שלא ארצה כל-כך חזק ולא אהיה כל-כך שבור. אך על זה אומרת התורה ועל זה אומר דוד המלך בתהלים **שיש עוד שלב שלישי והוא התפילה להנצל מן היצר שאותה יוכל להתפלל עם כל-כך הרבה לב מתוך שנאה ליצר**. אחרי התפילה יבוא אליו אחד וישאל: מדוע צעקת בכזו התלהבות בתעקר ותשבר

היה שאסיח את דעתי מכל הענין ואמשיך הלאה. אנו רגילים לחשוב ככה, וזה באמת מגיע ממקום טוב. אבל אם היה האדם יכול להסביר לעצמו מה יש לו מהשנאה הזו, היה מבין מה יש לו לעשות עמה.

אתה רוצה לדעת מה אתה מרוויח מהשנאה הזו? שני דברים, האחד פשוט והשני דורש עבודה. הראשון הוא **שכאשר יש לו לאדם שנאה, באופן ממילא זה מרחיק אותו מן החטא**. והשני הוא - **קח את רגש השנאה ועבוד אתו**. בדרך כלל אין לו היכן להניח את רגש השנאה. הוא יושב לו על הלב ורק תוקע אותו, לכן הוא אומר: סלק אותו מפה, אין לי מה לעשות אתו. זה מפריע לו, זה גוזל ממנו חלקים גדולים מלבו. אבל הקב"ה אומר לנו: **קח את השנאה ותשיר איתה** ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים. **זה מה שתעשה עם השנאה**. אל תסיח את דעתך ממנה. **תבוא איתה כשאתה אומר מזמורי תהלים, כי היא זו שתגרום לך שתפילתך תבקע מעומק לבך, וכשהאדם מתפלל מעומק לבו על הרוחניות, יש לזה השפעה גדולה**, וזה לא רק עוזר לו, אלא הוא גם זוכה על-ידי כן למחות זרעו של עמלק.

וסיבת הדבר, כי קליפה זו של עמלק יושבת על הלב, היא זו שמקררת את הלב, וכשאתה מתפלל בחמימות ומבקש מהקב"ה לסלקה, בשעת מעשה אין הקרירות מוצאת מקום בלבו. כשהאדם מתבונן בתענוגים שיצרו גוזל ממנו, מוחו נמצא במצב ההפוך מן הכבידות, כי הוא רוצה ומשתוקק לקבל בחזרה אותם תענוגים. הוא מתחנן בפני ה' ואומר: איני יודע איך מקבלים אותם, אבל אני רוצה לקבל אותם.

והנה כל מי שמסתכל על זה, רואה כדבר פשוט שכל השלושה אחוזים ודבוקים. **הם אינם שלושה יצרים נפרדים. זה יצר אחד גדול שמונע אותו מתענוג דקדושה**. אין הוא נותן לו להיות נוכח באמת בתפילה ובשבת קודש. וכי ספק יש שמי שיש לו את התענוגים של שבת קודש שכל הדברים האחרים אינם מדברים אליו?! הדבר פשוט. אכן היות שיש אחד שגוזל בכל עת את התענוגים האלה, וכל שבוע הוא מגיע עם חידוש שלא יקרה לו מה שצריך לקרות לנשמתו, צומחות מזה בעיות גדולות.

לו היינו מכירים את האכזריות והרשעות של היצר שגוזל מן האדם את השבת, לא היינו מדברים אתו יותר. מאה אחוז. האדם אינו קולט את זה, כי אינו עובר את שלושת השלבים. **לו היה מבין באיזו מתנה טובה מדובר, כלשון חז"ל מתנה טובה יש לי בבית גזי ושבת שמה, והיה מתברר לו שהיצר הרע הוא זה שגוזלה ממנו, לא היה מוחל לו אף פעם**. אכן בדרך כלל אין האדם קולט כמה עושים לו עוול וכמה עושקים אותו. **לו היה מבין כמה קרוב היה לדברים הטובים ביותר הקיימים בעולם והיצר מנעו מהם, היתה תפילתו להפטר ממנו יוצאת ממקום העמוק ביותר**.

להעביר את רעת המן האגגי

בדרך כלל מי שיש לו דעת, אינו אוהב לטפח שנאה, כי הוא אומר בלבו: אתה יכול לומר לי מה זה יעזור לי? אני כבר מגיע משם. כן, אני זוכר שפעם היתה לי שנאה על אנשים, ומה זה עזר לי? בא נדבר תכליתי! אתה רוצה לעשות משהו? אין לך משהו בשבילי שיכול לעזור לי. סתם להתמרמר עכשיו? אני סתם מלקה את עצמי כשאני מטפח את השנאה הזו. בשביל מה אני צריך שתהיה לי שנאה בלבי? עדיף

לי ליהנות מהתענוגים שלי. אכן כן, זוהי **המציאות, אם אין לו לאדם שום תענוג, אין הוא יכול לחיות.**

אחרי שהאדם מבין את הכלל הזה, ומבין גם שזוהי הסיבה שהוא רודף אחר ההבלים, כי אין לו ברירה, הוא חייב לקבל תענוגים, ומזה הוא מגיע אל ההבנה שמדובר **בגזילה לאור השמש, כי היצר מרמה אותו לחשוב שהתענוגים האמיתיים נמצאים בהבלי העולם...**

שוחט חייב משום צובע

שמעתי מיהודי חשוב: ידוע מה שאמר **הבעש"ט הק' זיע"א** על לשון הגמרא "שוחט משום מאי מחייב? משום צובע", שזה עולה על היצר הרע שעתידים לשוחטו, ועליו שואלים: משום מאי מחויב הוא בשחיטה? הרי הוא מקיים את תפקידו! והתשובה היא: משום צובע, היינו מפני **שצובע את העבירות כאילו הן מצוות והמצוות כאילו הן עבירות.** אמר היהודי: מקופיא יחשוב האדם שרוב עבירות לא זה עיקר הצרה שהיצר הרע מראה להן פנים כאילו הן מצוות. אולי יעשה כן היצר לפעמים שיאמר לו לאדם שמצוה לדבר על פלוני ובאמת זה עבירה חמורה. אבל רוב העבירות שהאדם מתמודד אתן יום יום, הן לכאורה עבירות שהאדם יודע שהן עבירות, אך הוא נמשך אחר יצרו.

אך אם האדם מבין שהמחשבה **שהתענוגים שייכים לעוה"ז בעוד את עניני העוה"ב צריך לעשות רק כי צריך, היא זו שגורמת שהמצוות ייעשו בכבדות ובקרירות, ויחד עם כן גורמות למכשולות חמורים בקדושה,** הרי הוא מבין שהיצר **הוא צובע אמיתי.** אתה שואל שוחט משום מאי מחייב? בוודאי מגיע לו מכות. הוא הלך ופירסם כזה שקר שהתענוגים שייכים

תענוג אמיתי כנגד תענוג מדומה

הרבי ר' אלימלך זיע"א כותב בצעטיל קטן (אות ג) שבשעה שהאדם עוסק בתענוג גשמי, צריך האדם לחשוב שאילו היו מבקשים ממנו לעזוב את הכל ולהפיל את עצמו לתוך האש במקום תענוג גשמי זה, היה עושה זאת בשמחה. ומסיים שם: אך ייזהר שיהיה דובר אמת בלבבו ושיהיה אז בשעת מעשה תקוע על לוח לבו בתוכיות ובפנימיות הלב באמת גמור, ולא ישטה את עצמו להיות כגונב דעת עליונה חס ושלום.

והנה יש שישאל האדם: איך אוכל לדעת אם זה אמת? אולי אני מרמה את עצמי? יותר מזה, אדם מן השורה יאמר: מן הסתם אני מרמה את עצמי. הרי אינני במדרגה כזו למסור את נפשי. ויש שירגיש האדם שהרבי ר' אלימלך הוציא את כל התוקף של יסוד דבריו, כי אם זה צריך להיות אמת, אין זה קשור אלי מעתה. רציתי לעשות את זה, חבל, אולי יש משהו אחר. דווקא תכננתי לעשות את זה לולי שאתה אומר לי שזה צריך להיות אמת.

ובכן הבה נדבר על דרגה אחת מענין זה. **כשהאדם מבין שאין כזה מושג לחיות בלי תענוגים, האדם זקוק להרגיש תענוגים, כי מזה הוא חי.** אם אין לו תענוגים בשום דרגה, אינו חי. והאמת היא שיש אנשים שחיים מלהיות שבורים. יש להם תענוג מעצם זה שהם שבורים ושקועים ברחמים עצמיים. אנו מדגישים זאת כדי שלא יבוא מי וישאל: הרי לפלוני אין שום תענוג ובכל זאת הוא חי. על זה אנו אומרים שיש מי שמתענג על העצבות והמרה שחורה וזה מה שנותן לו חיות. כפי ששמעתי פעם אחד אומר למי שבא לחזקו ולעודד את רוחו: אין לי כלום בחיי חוץ מזה שאני יושב מדוכא וגם את זה אתה רוצה לקחת ממני?! התכוון לומר לו: תחזיק אתה בתענוגים שלך ותן

ספקות. הוא רק מאחל לעצמו להרגיש את זה שוב. אדם כזה אומר: מה אתה אומר לי שאבי היה שם? אני הייתי שם. מובן לי עד מאוד מה שאמרו שכל הנשמות היו בהר סיני.

אכן **עמלק יודע מהכוח הזה, והוא מתיישב בלב האדם כדי למנוע אותו ממנו, וכל פעם באופן אחר.** וזו אחת מהסיבות **מדוע כל-כך קשה היום להרגיש את התענוג הרוחני.** הקב"ה הביא מציאויות בעולם שמקשים על כך. ולמשל, ענין **חוסר הריכוז** שיש להם לבני אדם, אשר נפשם מפוזרת ומפורדת לאלף מקומות **עד שאינם יכולים להיות עם הקב"ה.** חז"ל הרי אמרו דירה נאה מרחבת דעתו של אדם, והתכלית היא שיהיה לו זמנים של **ישוב הדעת** ויוכל להתרגש ולהתפעל מקרבת ה', אבל אם אין לו אף פעם **ישוב הדעת, אינו רואה את הקב"ה.** יש צמצום נורא במוחו שמחמתו אינו פרה ורבה, אינו קולט ואינו רואה את הדברים הנמצאים מול עיניו.

ובכן, **כשהאדם רוצה להפטר מיצרו, הוא מתבונן הרבה באוהבי ה', ואז הוא מביט במצבו.** הוא בוחן את עצמו כמה פעמים הוא נמצא באותו תענוג נפלא, באיזו תדירות זה קורה, כמה פעמים ביום? פעם בשבוע? פחות מפעם בשבוע? **ואז הוא מתחיל להרגיש חיכוך פנימי נורא.** הוא חי ואינו חי. ואת זה הוא נוטל ומכניס אותו בתפילה ומתחנן הוא על נפשו שהקב"ה יעזור לו שיוכל לחיות. החיים שבהם הוא חי היום, אינם חיים.

להוציא חיים לעולם

זה אחד מהדברים שבגללו הגיע הבעש"ט הק' לעולם, להודיע זאת לבני אדם. הן ידוע שאורו של הבעש"ט הק' הוא

לצד השני. נכון שהאדם אומר: **"עדיין איני שם, כי עדיין אני צריך להסיר את טמטום הלב",** אבל לפחות תן לי לדבר אתך על האמת, כי אם אינך יודע את האמת, אתה מושלל מכל העסק.

את השנאה הזו צריך לטפח, והיא באמת מתגברת רק כשהאדם מבין שהיצר גול לו **את התענוגים האמיתיים.** ואם האדם זוכה ויש לו קצת טעם במצוה מסוימת או שיש לו זכרון טוב מתקופה שהלך לו טוב, ופעמים שמדובר ברגשי הודיה לריבונו של עולם... **האדם באמת צריך לבדוק בעבר שלו, היכן היתה נקודת התענוג הרוחני החזק ביותר שלו, וזו צריכה להיות בשבילו הראיה הגדולה ביותר שהיצר גוזל אותו לאור היום והורס לו את חיי.**

אמונה חוששית

והאמת שזה הולך יותר רחוק, ונחוצך מאוד לדעת זאת. מה שכתוב בכל הספרים **שעמלק מקרר את האמונה ומכניס ספיקות בלב,** אף זה תלוי בכך, כי הנה הדרך המועילה ביותר לחיות עם האמונה, היא **להאמין שלא מתוך חקירה שהקב"ה ברא את העולם ומנהלו ונתן לנו תורת אמת ומי שפורש מסעיף קטן אחד מהשולחן ערוך פורש מן החיים.** כך כותב ה'בני יששכר'. והנה אנו רגילים לומר שבנין האמונה נבנה בנפש האדם על-ידי מסורת האבות, כי אבי האמין בכך ואביו האמין בכך וכן אבי אביו עד למי שעמד רגליו בהר סיני. אמנם חלק הוא מהאמת, אבל כל זה נכון לו לאדם לפני שמתחיל להרגיש. אתה מדבר לילד שעדיין אין לו דעת, ומאחר שאין לו דעת, אינו יכול להגיע לדביקות, אינו יכול להרגיש הרגשים עמוקים של חיבור, ולכן צריך אתה לומר לו מסורת אבות. אבל **כשהאדם מרגיש את הקרבה שלו עם הקב"ה בהרגשה ברורה, אין לו יותר שום**

וחזרו על הניגון שוב ושוב עם כל הכח. פתאום עצר ושאל: "הוא עזב אותך? אתה עזבת אותו!". התכוון לומר: אתה בא אליו בטענה מדוע הוא עזב אותך, אך הוא טוען כלפיך **מדוע אתה עזבת אותי**.

אך למעשה, על זה אנו מדברים. זה הרי מצות היום. כי הנה מה אסתר בקשה? אסתר אמרה ככה: אני אסתר המלכה, גדלתי בבית מרדכי, אני מאוד חשובה, הכל טוב ויפה, אבל זה לא קרה, את השראת השכינה שאני זקוקה לה - אין לי.

כי לה' המלוכה ומושל בגויים

אכן לו היה האדם מכוון היטב פירוש המילות באותו מזמור בתהלים, היה מבין על מה הוא מבקש. תראו מה כתוב שם: סבבוני פרים רבים אבירי בשן כתרונני, פצו עלי פיהם אריה טורף ושואג. **הוא מדבר על כוחות הטומאה שרודפים אותו**. ואח"כ הוא מפרש: אני מרגיש שאני מיושב לגמרי. יבש כחרש כוחי ולשוני מודבק וגו'. ושוב הוא אומר: כי סבבוני כלבים עדת מורעים, הקיפוני כארי ידי ורגלי, אספר כל עצמותי המה יביטו יראו בי (מגודל הרזון בולטים עצמותי עד שאוכל לספרם ושונאי מסתכלים בי דרך בזיון ונקמה - **מצודת דוד**) יחלקו בגדי להם ועל לבושי יפילו גורל (פירוש: הם מסתכלים עלי כאילו אני כבר אבוד מן העולם וכבר מחלקים את הירושה ביניהם). ואתה ה' אל תרחק, אילותי לעזרתי חושה (אתה החזק מהר חושים לעזרתך)¹, הצילה מחרב נפשי מיד כלב

אורו של משיח שהקב"ה הוריד לעולם לפני ביאת המשיח. אך יש בזה הבנה פשוטה מאוד. יש שהאדם ממלא טבלה עם משבצות ואומר ככה: אני מקיים מצוה פלונית? כן, נפלא. אני מניח תפילין? כן. אני לובש ציצית? כן. אני קובע עתים? כן. אני מתפלל במנין? כן. אני שומר שבת? כן. נו, אתה יכול לתפוס אותי במשהו? אכן אין ספק שאפשר לתפוס אותו בדברים אחרים, אבל הוא אומר: תשמע, לא כל אחד מושלם בהכל.

ולמעשה הוא חי בכזה שקר נורא, כי אין הפירוש יש דברים שיש לו ויש דברים שהוא צריך לעבוד עליהם קצת. לו היתה השאלה שאלתו של צוות הישיבה האם הוא מתאים עצמו לסדרי הישיבה, אז היה אפשר לדון אם כן או לא. אבל לא זוהי השאלה. **השאלה היא האם יש לו חיות רוחנית או לא**. האדם צריך להביא תולדות, והתולדות **הן התרגשות והתפעלות**. זה קרה או לא קרה? תירוצים לא יעזרו לו. **וכשרואה אדם שהתורה והתפילה לא הביאוהו לאן שצריכים היו להביאו, הרי הוא מבין שיש מי שמעכבו**. ובכן, מה יעשה? **ידבר עם הקב"ה שהוא היחיד שיכול להצילו מיצרו**.

מי עזב את מי?

בי"ב אד"ב הוא הארציטי של הרה"ק **רבי נפתלי צבי מאבאבוב זיע"א**. העיד בפני אחד שבאחת השנים בפורים היו אצל הצדיק בבית וחגגו כדבעי ושרו שם הניגון הידוע "א-לי א-לי למה... למה עזבתני".

ז. בספר התולדות של החסיד ר' מנחם מענדל פוטערפאס זצ"ל, שבליובאוויטש היה חסיד ותיק בשם ר' מאיר שמחה חן; פעם נקלע לאיזה בית מדרש באחת העיירות וראה נער צעיר קורא מזמורי תהלים בתמימות נפלאה. ניגש להאזין. שמע אותו קורא את הפסוק (תהלים כב, כ), אֶלְלוֹתַי לְעֶזְרָתִי חוֹשָׁה, ואז פירש באידיש: אילותי - מיין שטארקער גאט. לעזרתי חושה - צו מיין הילף שנעל.

מאוד נכבש לבו של החסיד בראותו איך הנער מדבר עם השי"ת ממש כדבר בן עם אביו. שאל אותו באיזו ישיבה הוא לומד. ענה לו הנער: אינני לומד בשום ישיבה, אלא עוזר אני לאמי באפיית כעכים ואחר כך אני מוכרם בשוק לפרנסתנו. בירר אצלו החסיד כמה הם מרוויחים ממכירת הכעכים, ואמר לו שהוא מקבל על

לעשות סיום על ששה סדרי משנה, אמר לו רבו הגאון **רבי נתן אדלר** זיע"א שיצום שלושה ימים ויבקש שלימודו יהיה לימוד לשמה במדרגה הנעלית ביותר. ה'חתם סופר' עשה כדבריו, והי ביום השלישי כשהלך בדרכו אל רבו, הגיע איזה גוי לקראתו והתגרה בו, נתן לו ה'חתם סופר' איזה דחיפה בידו והגוי נפל ומת. כשהגיע אל רבו, אמר לו רבו: גוי זה היה מזרעו של עמלק ובזכות תורתך וקדושתך, זיכו אותך להמיתו. הוא הסביר לו שהגוי לא מת מהדחיפה, אלא מכך שהוציא ממנו הניצוץ הקדוש שבו.

הבנת הדבר היא **שכאשר האדם מסגף ומזכך את עצמו ולו בדרגה קטנה, הוא מקבל מזה כח להפטר אח"כ מקליפת עמלק**, כי התהליך מתחיל, **אתה הולך ומסיר קצת טמטום הלב, אתה הולך ומסיר קצת חומריות, וכיון שאתה מוחה אותו מלמטה, הקב"ה מוחה אותו מלמעלה**. חז"ל כבר אמרו שמחיית עמלק פועלת באופן זה. אמנם כן, ה'חתם סופר' ברוב קדושתו כיון שהגיע למדרגה גבוהה ביותר של מחיית עמלק, זכה לראות בעיניו שהוא ממית אחד מהגויים ששורה עליהם קליפת עמלק. אבל **כל אחד לפי דרגתו כשמתענה ומתפלל ואומר תהלים בבכייה, עליו לדעת שיש גם את החצי השני**. אתה רואה רק את החלק שאתה עושה, אבל **דע לך שגון השמים עושים את החלק השני**.

יחידתי, הושיעני מפי אריה ומקרני רמים עניתני. ואז הוא ממשיך: אספרה שמך לאחי בתוך קהל אהלך. **וכל ההמשך שם הוא שיוכל לפרסם שמו יתברך**: יראי ה' הללוהו כל זרע יעקב כבדוהו וגורו ממנו כל זרע ישראל, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע וגוי יזכרו וישבו אל ה' כל אפסי ארץ וישתחוו לפניך כל משפחות גוים, כי לה' המלוכה ומושל בגוים. **זה מה שיקרה אם השכינה תשרה עלי**.

ומסיים: זרע יעבדנו יסופר לד', יבואו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה. ודרשו **חז"ל** שפסוק זה עולה על הדורות הבאים של האדם. **הוא מבקש שיהיה לו בית של קדושה ושכניו יוכלו לשיר לפניו יתברך**.

כזה חבל שברצונם לקיים את הסגולה של אמירת המזמור, אנשים אומרים אותם במרוצה ומבקשים אח"כ שהעסקה שלהם תצליח ובכך יוצאים ידי חובה. מדובר בכזו תפילה עצומה, תפילה שמקיים בה מצות היום, מצות מחיית עמלק. יתפלל האדם תפילה זו בתענית אסתר ובשבת זכור ובפורים ובשושן פורים, שוב ושוב יאמר את המזמור בכונת הלב ויבין במה מדובר.

מחיית עמלק הלכה למעשה

מסופר שכאשר **ה'חתם סופר'** זכה

עצמו ליתן לאמו מידי חודש בחדשו סכום זה שהיה מרוויח עד הנה, וזאת בתנאי שילך ללמוד בישיבה. וכך עשה.

כעבור כמה שנים, נקלע החסיד ר' מאיר שמחה שוב לאותה עיירה ונכנס לבית המדרש, והנה הוא רואה אברך יושב בראש ומוסר שיעורים ברבים, התבונן בו והכיר שהוא לא אחר מאותו נער שעלה וגדל וכעת הוא מרביץ תורה ברבים. התיישב בקצה השולחן והאזין לדברי האברך שהיו בלולים בחריפות ובקיאיות, למדנות ועמקות.

התבטא אחר-כך החסיד, והוא הפלא ופלא: החריפות והבקיאות היו אמנם באופן שאין לשער, אבל אותו 'אילותי לעזרתי חושה' שהיתה לו בתחילה, כבר לא היה לו כעת. אותה תמימות שהיתה לו בתחילה, נלקחה ממנו, כי עכשיו כבר גדל ונעשה לאיש...

הבוקר של שבת זכור, כי ידעו שבשבת זכור **צריך לעשות הכנה גדולה כדי לזכות לקיים מצות זכירת ומחיית עמלק.** היו מקומות שאף נהגו ללמוד ארבע שעות קודם התפילה בשבת זכור. אכן כן, לא דבר של מנהג בכך הוא. **צריך לזכר קצת את החומר.**

לסיום, לגבי שאלתו של הרבי מבאבוב: מי עזב את מי? התשובה היא בתרתי. ראשית, יש הבדל בינינו לבין אסתר המלכה. אסתר אמרה א-לי א-לי למה עזבתני, אבל **אנו צריכים להבין שהדבר תלוי בנו, אנו התרחקנו ממנו יתברך.** אך יותר מזה, **האדם מבין שיש לו בעיה, אבל תשוקתו היא שהשכינה תשרה עליו.** ואף שהוא מתפלל א-לי א-לי למה עזבתני, אין הוא מתכוון להטיל אשמה ח"ו על הקב"ה, כאומר: איני יודע מה קרה, למה הוא עזב אותי. פעמים שאפשר לשמוע את האדם אומר: אין לי מושג מה קרה. פתאום פלוני קם ממקומו בעודו מדבר אתי והסתלק, כן, כן, אם היה לך מושג, לא היית אומר מה שאמרת. אמור מעתה: כשהאדם אומר א-לי א-לי למה עזבתני אפילו לפי דרגתו, אין הוא מתכוון לומר איני יודע למה, אלא הוא מתכוון לומר: אני משתוקק שהקב"ה יחזור וישרה את שכינתו אלי.

מי יתן שנזכה לקיים את כל העבודה הזאת כראוי, ונעשה הכל בשמחה, כי **עיקר הדבר הוא להיות בשמחה.** ואין צריך להמתין עד לנצחון הגמור בשביל להיות בשמחה. **אפשר כבר עכשיו בעוד הדבר מתרחש להיות בשמחה על שמצליחים להתקדם לעבר המטרה.** ולוואי שנזכה.

דע מה למעלה ממך

סיפר לי אחד שלפני חתונתו הלך לשאול את הגה"צ ר' אביגדור מיללער זצ"ל מה הוא צריך לחשוב בעת שמחת לבו. השיב לו: תחשוב שכל הרעש והמצב מסביב, הוא רק סימן למה שמתרחש למעלה. למעלה בשמים ששים ושמים עוד שנבנה בית בישראל, בית קדוש וטהור, עוד חורבה מחורבות ירושלים הוקמה, עוד נשמה באה לשלימותה.

ולענייננו, על האדם לדעת - **כשאתה מוחה את עמלק כאן, זה רק סימן למה שקורה למעלה.** אין זה אתה והקשיים שלך. ההתמודדות שלך היא רק דרך להבין מה קורה עם נשמתך ועם הקליפה. **כשאתה רואה כמה קשה המלחמה, אתה מבין מה פשרה של המלחמה לה' בעמלק מדור דור.**

יש שאחד בא אל העסקן בבית הכנסת ואומר לו: יש בעיה גדולה אצל פלוני בבית עם שלום בית, ומתחיל לספר לו, והעסקן אומר לו: אני יודע, אני יודע. אומר לו האיש: איך יתכן שאתה יודע? מי גילה לך? אומר לו העסקן: מן הסתם אינני מכיר את כל התמונה, אבל מהמעט שאני יודע... תאמין לי, אני כבר יודע מספיק... כך הוא גם לענין המלחמה עם קליפת עמלק. שואלים את האדם: איך אתה יודע מה קורה למעלה? יש לך השגה בדברים כאלה? משיב האדם: מהמעט שאני יודע, אני מבין שמדובר בחורבן גדול.

וכאמור, הזדמנות היא לעבוד ככל הנ"ל ולקיים על-ידי כן מחיית עמלק. צדיקים ואנשי מעשה, היו משכימים קום באשמורת

יום שני פרשת ויקה"פ כ' אדר תשפ"ג

תיקוני תשובה במשנת הרבי ר' אלימלך מליזענסק ושאר צדיקי החסידות זיע"א

בלשון תמיהה: נפש כי תחטא?! מאין בא לה לנפש לעשות עבירה? כי הנה על כרחין לומר שהנפש חוטאת מחמת עבירה גוררת עבירה, כי **בתחילה עשתה עבירה קלה וממנה הגיע לחמורה**, אך אעפ"כ תמוה איך הגיע אפילו לעבירה קלה. אף זה פלא, היתכן שנפש ישראלית תעשה אפילו חטא קל?! ולכן **צריך האדם לפשפש עד שיגיע לדבר קל מאוד אשר כמעט לא נחשב אפילו לגדר שונג או אונס**, כי זה יתכן שעשתה אותו הנפש הישראלית בהיותה בעולם הזה, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והאדם לא חזר על כך בתשובה אלא השאיר אותו כמו שהוא, **וזה גרר חטא יותר חמור**, והחטא היותר חמור, גרר חטא עוד יותר חמור, עד שהגיע לאן שהגיע.

מסיים ה'דברי חיים': וכמו שאמרו עליו על הרבי ר' אלימלך שעשה תשובה ושרף ידיו על אשר ידו הדה על שדי אמו בהיותו יונק, וכמו כן החיוב על כל איש מישראל לעשות תשובה עד ראשית תכליתו.

יסוד גדול הוא אשר כפי שראינו ה'מאור ושמש' מביא ג"כ שהרבי ר' אלימלך עסק בו כל ימיו. **האדם מחויב לעסוק בתשובה על כל מה שעשה מראשית ימיו**, כי אם לא יחזור עליהם בתשובה, יישאר עם פגמים ואותם פגמים יגלגלו עוד פגמים, וכך יוכל להגיע לידי עבירות חמורות רח"ל.

ידיים שאינן מוכיחות

ובענין המעשה עם הרבי ר' אלימלך ששרף את ידיו, ידוע שהרבי ר' אלימלך היה

פתחו שערי תשובה

איתא ב'**מאור ושמש'** (רמזי רות): בדורות שהיו קודם הבעל שם טוב, רבי ישראל זצוק"ל, אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה, מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי הזקנה, ולא ידעו כוחה של תשובה עד היכא מגיע, עד שעיר וקדיש מן שמיא נחית, הוא ה**בעש"ט** ז"ל, ואחריו בא הרב הקדוש **רבינו אלימלך** ז"ל, והם פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה בעוד שהוא 'אישי', דהיינו בימי נערותו, שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגילגול הראשון ומכל שכן מה שפגם מקטנותו, ובימיהם התחילו להתעורר פרחים וציצים בתשובה, **על ידי שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמתה - היו ממשיכים את עולם התשובה על כל העולם.**

תשובה עד העבירה הראשונה

הנה יסוד זה נחוץ מאוד, כידוע שהוא אחד מעיקרי היסודות של הרבי ר' אלימלך אשר כל ימיו עסק בתשובה באופן נפלא מאוד, וכדאי מאוד שנבין משמעותה של עצה זו ונעסוק בה כדי שנוכל למצוא בה תועלת לדידן. הנה ב'**דברי חיים**' **להגה"ק מצאנו** זיע"א (פרשת שובה ופרשת כי תבוא): שמעתי ממורי ורבי ה**רה"ק מראפשיץ** זיע"א שאמר בשם הקדוש האלוקי **אדונינו מורינו ורבינו ר' אלימלך שצריך לעשות תשובה עד עבירה הראשונה** שבוודאי אין נפש ישראלי עלול ח"ו לחטוא (פירושו: בעצם הנשמה אינה רוצה לחטוא, ואע"פ שהיא עטופה בגוף, סוף כל סוף היא שואפת לגבוה), כמאמר ה**זהה"ק** על הפסוק נפש כי תחטא שהוא

מאביו ואמו, לכן שפיר היה פטור מכיבוד אב, כי לא היה שום חלק ממנו.

אכן ללמדך בא שלא רק ידיו של הרבי ר' אלימלך נעשו בריה חדשה, אלא כל גופו נעשה בריה חדשה על-ידי הסיגופים והתעניות, וכמו שכתב בספר **"אורח לצדיק"** (תחילת פרשת תזריע)^א ששמע כמה וכמה פעמים מאביו שאמר לתלמידיו: "הלוואי תצליחו להזדכך ולהתקדש שנשמותיכם יהיו קדושות כל-כך כמו גופי".

שורשו של הרגל רע

ובחזרה אל היסוד. יסוד נפלא הוא בתשובה שיכול לעזור לכל אחד, אפילו לאדם הפשוט. לכן כתב הרבי ר' אלימלך בעצמו את היסוד בפרשת שופטים ובעוד מקומות, וכן תלמידיו מביאים בשמו, כי הנה **כשהאדם מתמודד עם הרגל רע, פעמים הרבה הוא מנסה להלחם עם אותו הרגל ורואה שאינו מצליח**. הוא אינו מצליח לשנות את מהותו. הוא כבר קיבל על עצמו עם כל הכוחות פעמים רבים מספור, אך משהו עוצר בעדו. משהו אין נותן לו לצאת מן המסגר ולהצליח לעקור את הרגליו הרעים. אומר הרבי ר' אלימלך: האדם רגיל שכל הבעיה שיש לו היא ההרגל שלו. רוצה היה להפסיק לדבר לשון הרע, אך מה יעשה שכבר התרגל שכאשר הוא נפגש עם חברים, הוא צריך לספק להם סחורה טובה ולזלול באחרים. הוא מורגל לקום באיחור, הוא מורגל שלא לשמור על עיניו, וכן הלאה. אך האמת היא שלא זהו השורש.

וראית סוס ורכב עם רב ממך

הנה על הפסוק (פרשת שופטים) "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב

כשהיה מברך את הנשים, היה מניח את כפיו ידיו הקדושות על ראשו, והיו מהצדיקים, כגון הרבי מבלאז'וב זיע"א שנהג ג"כ כמותו, אך הרה"ק משינאווא זיע"א יצא חוצץ נגד זה באמרו שרק הרבי ר' אלימלך היה רשאי לעשות כן, ואמר: קבלה בידינו שפעם ראה הרבי ר' אלימלך ילד קטן שנותן הכאה קטנה לאמו, ומיד הזדעק: "אוי וויי, מכה אביו ואמו, מכה אביו ואמו". הצטדקה האם לאמור שכך הוא סדר העולם ותוך כדי דיבור הוסיפה: "אף אתה כשהיית ילד עשית כן". כיון ששמע זאת הרבי ר' אלימלך, החליט לחזור בתשובה על כך והלך ושרף את ידיו עד שנחרכו כליל, בהסבירו שכל החטאים באים מהחטא הראשון, וכשהאדם מתקן את החטא הראשון בשלימות, שוב אינו חוטא. אולם מן השמים ריחמו עליו והצמיחו לו ידיים חדשות בדרך נס. אמר הרה"ק משינאווא: ידיים כאלה שאינם ידיים טבעיות אלא רוחניות, אותן מותר להניח על ראשו של נשים צדקניות. אבל מי שאינו במדרגה זו, אע"פ שהוא צדיק יסוד עולם, אסור לו לעשות כן.

וראיתי להגה"צ **רבי אליעזר דוד פרידמאן** זצ"ל שציין לזה מה שכתוב ב'**תפארת שלמה**' (פרשת לך-לך): הנה במדרש איתא (פרשת לך-לך) שהקב"ה אמר לאברהם: "אני פוטר אותך מכיבוד אב ואם". כתב ב'תפארת שלמה' בטעם הדבר: הענין הוא כי לפי גודל קדושתו של אברהם אבינו ע"ה לא היה לו שום חלק מתולדתו של אביו מאומה, לכן היה צריך לו לעמוד בנסיון באור כשדים כדי שיתבטל חלק הגופני מהגשמיות של אביו ואמו ונעשה בריה חדשה. וזהו שכתוב והוצאתו מאור כשדים, פירוש שנעשה בריה חדשה ע"י האור כשדים, כי בטל ממנו חלק הגופניות

א. להרה"ק רבי אליעזר ליפא מחמעלינק בנו של הרבי ר' אלימלך זיע"א.

הרע יותר מלומד ממנו במלחמה זו וכל תכסיסי המלחמה ידועים ומוכרים לו, השני שגופו מושכו ללכת אחר פיתויי היצר, והשלישי שיש קליפה גדולה שנבראה על-ידי חטאיו. אך בתחילת דבריו הוא אומר "במלחמה זו יש ב' דברים קשים לאדם שמתישים כוחו", ולמה לא אמר שיש שלושה דברים קשים כפי שהוא מונה בהמשך. אכן המתבונן בדבריו היטב, רואה שהוא משלב את תוספת כח הרע שיש לו לאדם יחד עם ההרגל שיש לו מחמת הרכבתו.

שורש פורה ראש ולענה

האזה"ח הק' מגלה לנו סוד: **כשרואה אדם שיש לו הרגל קשה ואינו יכול לצאת ממנו, יידע שזה מפני שכוחות הטומאה השתלטו עליו.** אין זה סתם מפני שהתרגל כל-כך הרבה פעמים לעשותו, או בלשון מקצועי מפני שהתמכר לזה², אלא שורש יש לזה, והשורש הוא שכאשר האדם עושה עבירה ושונה בה, היא נעשית קשורה לו ככלב. **מדובר בכח הטומאה. כשהאדם מכיר סוד זה, הוא יותר קרוב אל הפתרון.**

וסיבת הדבר פשוטה, כי כל עוד האדם חושב שהבעיה שלו היא הרגל בלבד, הרי הוא נוקט בכל מיני עצות ותחבולות אשר מי שהתמחה בסוגיא של הרגלים המציא אותן ואינו מוצא רווחה לנפשו. אבל כשהוא מבין שההרגל העמוק שתוקע אותו מלהתקדם, ואגב, הבעיה היא לא רק העבירה עצמה, אלא גם מה שהיא תוקעת אותו בכל מהלך החיים. כל עבירה שהאדם לקוי בה, היא גוזלת ממנו לא רק את הנצחיות, אלא היא הורסת לו כל חלקה טובה. היא משבשת לו את סדר יומו, היא מפריעה לשלום ביתו, היא מכבה את

ממך לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך המעלך מארץ מצרים", כתב האזה"ח הק' בזה הלשון: **אולי שרמז הכתוב מלחמת האדם עם יצרו, ובא להסיר מלבבו מורך, ואמר כי תצא למלחמה הידועה שאין גדולה ממנה, והנה במלחמה זו יש ב' דברים קשים לאדם שמתישים כוחו, א' הוא שאינו מלומד במלחמה כמו שהוא מלומד ורגיל במין מלחמה זו יצרו הרע, ב' שהרכבת האדם חובקת דברי היצר בכל אשר יאמר אליו בעניני האיסור לגנוב ולגזול ולגאות ולאכול כל אשר תאוה נפשו, וזה ימנעהו מלשמוע אל דברי התורה והמצוות, ומה גם אחר שנכשל בעבירות רבות שיתוספו כוחות הרע שונלדו ממעשיו הרעים כמו שפירשתי במקומות אחרים והרי הוא ביניהם כחררה שאין לה הופכין. לזה בא דבר ה' כאן ואמר כי תצא למלחמה וראית בעיני שכלך סוס ורכב, סוס כנגד מה שהוא היצר סוס מוכן למלחמה מה שאינו כן האדם, רכב כנגד הרכבת האדם שנוטה וחושקת לדברים, ואומרו 'עם רב ממך' כנגד כוחות הרע שניתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים כמו שאמרנו, אף על פי כן בא דברו הטוב ואמר 'לא תירא מהם', והטעם הוא 'כי ה' אלוקיך עמך', פירוש הן אמת אם היית בא למלחמה בכוחך, אין בך כח לעמוד במלחמה זו, אבל כיון שה' אלוקיך עמך, כוחו גדול להצילך, כי כשבא אדם ליטרה, ימינו יתברך מקבלתו ונדבק לה' והוא יכניע מציריו. וגמר אומר המעלך מארץ מצרים, כי זה מופת חותך כי ה' מפרק הקליפה מן הקדושה ומבררה, והוא סוד העלאת ישראל ממצרים כידוע לידועי חן, וזה לך האות כדי שתתחזק במלחמה.**

והנה בדברי האזה"ח הק' יש דיוק גדול, כי הנה הוא אומר שיש לו לאדם שלוש סיבות לירא מן היצר הרע. הראשון שהיצר

לרדת לשורש הדבר ולטפל בו. **הוא התחרט על העבר וקיבל על העתיד, אך לא הבין שיש עדיין כמות של מלאכי חבלה שנבראו על-ידי חטאיו ובהם עדיין לא טיפל.** התשובה מורכבת מכמה חלקים, מחרטה וידיוי וקבלה, אך עוד חלק יש, שיבין שיש קליפות, כוחות הטומאה, מלאכי חבלה שנבראו על-ידי חטאיו, והפגמים השחורים האלה יושבים על נשמתו, ולכן אע"פ שכבר חזר בתשובה על שלושת חלקיה הראשונים וכבר נקרא מחמת כן ידיד ה' ותפילותיו מתקבלות, עם כל זה עליו לדעת שהפגמים האלה עדיין קיימים, ורק **כשיעקור גם אותם, ייעקרו הרגליו הרעים.**

והחידוש הוא שאפשרי לעקור אותם הפגמים. **הקב"ה נתן לנו לא רק מצוה של תשובה, אלא גם מתנה של תשובה, אור של תשובה, אשר על ידה אפשר לעקור את כל הפגמים,** וכשהפגמים נעקרים, הכל נעשה מלא אור. **אז האדם נעשה מזוכך.** הוא נעשה יותר עדין, הוא נהפך לאיש אחר לגמרי. ואז הוא מבין היטב איך הזדונות נעשין כזכויות, כי לא קיבל על עצמו מכאן ואילך בלבד, אלא עקר את כל מה שעיוות ופגם עד שנעשה זך וטהור.

עלה ונסתגף עלה ונסתפג

ובטרם נבוא לדבר למעשה, נזכיר שהרבי ר' אלימלך היה מרא דשמעתתא כידוע שהיה חי בכל רגע בחשבון הנפש, וכך סיפר הרה"ק רבי משה יצחק מפשעווארסק זיע"א והוא נדפס בספר י"ג אורות שהרבי ר' אלימלך אמר פעם בענין אמירת סלח לנו במוצאי יום כיפור שעשה חשבון והגיע לרשימה של ארבע מאות עבירות שהאדם יכול לעבור עליהן מבלי משים מאז סיום תפילת נעילה ועד תפילת שמונה עשרה של ערבית. ואמר על זה הרבי

שמחת חייו, היא גוזלת לו את פרנסתו, וכן הלאה, רשימה ארוכה של דברים חוץ ממה שהיא מנתקת אותו מהקב"ה אשר זוהי הצרה הקשה ביותר. ואפילו בעבירות פשוטות הוא כך. לא רק בעבירות חמורות ביותר.

ומה הגורם לכל זה? העבירות הראשונות שעשה. "לא, הוא היה אז בחור קטן". הרבי ר' אלימלך אומר לנו שאפילו העבירות שעשה בהיותו קטן עומדים לו לרועץ, ואפילו מה שעשה בגלגול הקודם, כי אין זה משנה אם הוא נענש עליה אם לא, סוף כל סוף הוא עשה עבירה והעבירה מולידה קליפה. **הפוסקים** הרי אמרו כעין זה על המאכלות אסורות שהאדם אכל קודם הבר מצוה. אכן כן, מדובר באור גדול. אין זה דבר מפחיד מה שאנו מדברים עכשיו. אין אנו באים להכביד עלינו עכשיו את היהדות. בדיוק הפוך. הרבי ר' אלימלך מסר לנו אור. הוא אומר כך: למה אתה מיואש? אתה יודע למה? כי ניסית מאה פעמים וראיתי כנגדך קיר. אבל ניסית תמיד במהלך שאינו נכון. לא ידעת בכלל שיש איזה דבר שאתה צריך לסדרו. **עבירה גוררת עבירה היא מהות ויסוד, היא מהלך של קדושה וטומאה, והאדם צריך לעקור אותו, ואם באמת יעבוד על זה, יראה שהוא יכול להגיע רחוק מאוד.**

תיקון הפגמים הישנים

ראיה לזה יש מצדיקי בית בעלזא שאמרו שכאשר האדם עוסק בתשובה על הראשונות, הקב"ה לא רק מכפר לו על עוונותיו, אלא הוא גם **עוקר מנפשו את ההרגלים הרעים.** ובכן, פעמים הרבה האדם טוען: "כבר חזרתי בתשובה, כבר התחרטתי, ובכל זאת ההרגל נשאר הרגל". ואחת מהתשובות לכך היא מה שכתוב כאן בדברי הרבי ר' אלימלך, שהאדם לא השכיל

התשובה כפי שהצדיקים הסבירו. השלב הראשון הוא מה שנתבאר בתחילת השיעור, לדעת מזה. **האדם צריך לדעת שנשמתו עברה 'טראומה'.** היא עברה הרבה צער ועגמת נפש והושחרה על-ידי העבירות, ואע"פ שהוא כבר התקרב אל הקב"ה על-ידי התשובה והקב"ה מקבל את תפילותיו, עם כל זה **נשמתו עדיין סובלת והוא צריך לטפל בזה.** אין המדובר כאן בתוספת עבודה בלבד, אלא **המדובר הוא בכך שהאדם צריך לדעת את האמת. עליו לדעת שזה מה שמפריע לו, זה מה שעוצר אותו מלהתקדם בכל הענינים, ואם יצליח לטפל בזה, ייפתחו לו שערים חדשים ויתקדם לאין שיעור.**

הרב כבסני מעונוני ומחטאתי טהרני

והשלב השני הוא תפילה. הן כל פעם שהאדם רוצה להגיע לאיזה מקום, עליו לישא תפילה לה', וכל שכן כשמדובר בדבר גבוה כל-כך שרצונו להגיע אליו. **יתפלל אם כן האדם באופן מיוחד על כך שהקב"ה יסייע לו להסיר את כל הפגמים הישנים.** הנה כך אנו אומרים ביהי רצון קודם אמירת תהלים: לכפר פשענו ועוונותינו וחסאתינו ולזמר עריצים ולהכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה. **האדם מבקש מהקב"ה שיחזור ויבנה את הקשר שנותק.** זקוקים כאן לתחיית המתים, אבל הקב"ה מחיה מתים, ונאמן אתה להחיות מתים. אם הקב"ה עושה זאת לגוף בהעלותו ארוכה ומרפא לגוף החולה, הוא בוודאי עושה זאת לנשמתו של מי שמבקש ממנו על כך. **בעצם זה שהאדם מבין שהוא זקוק לכך והוא מתפלל להקב"ה שיחזירנו לו, הוא גורם לדבר שיעשה.** זה לא נעשה מאליו. הוא צריך לבקש על זה. אין זה שונה משאר צרכי האדם שהקב"ה רוצה לתנם לאדם, אבל אין הם יכולים לבוא אל

מפשעווארסק שהוא מאוד מתאוה לזכות באותן ארבע מאות עבירות. ברם חוץ מהחשבון הנפש, היה עוסק גם בסיגופים נוראים בכל מיני אופנים, הן ביציאה לגלות כנודע, והן בתעניות שערך במשך עשרים ואחת שנים, שלוש פעמים כסדר התיקון שבספר הקנה הנמשך שבע שנים. פעם אחת ערך כסדר הזה בשביל לתקן את עצמו, פעם שניה בשביל לתקן את דורו, ופעם שלישית בשביל הדורות הבאים. וכן ישב על עשבים דולקות ועוד ישב בין נמלים האוכלים את הבשר, וכיון שלא היה מה לאכול מגופו הקדוש, לא ניגשו אליו. אז קרא ואמר: "אלימלך, אלימלך! הסתכל, הנמלים לא רוצות אפילו להתקרב אליך מרוב עבירות שעשית".

הסיגופים שעשה היו לבלי להשיג, וענין הסיגופים הוא להסיר כל פגם אפשרי כדי שיישאר נקי וצח, וכפי שהרבי ר' אלימלך העיד על עצמו שעסק בתשובה עד שהביא את נשמתו לפני כסא הכבוד. מדובר במדרגות שלא נשמעו כהנה בכל הדורות, ועסק בזה כי זה היה תפקידו באשר עשה כן בשביל כל הדורות העתידיים. ואולם **אף הוא עצמו היה מגדולי המזהירים כנגד המסתגפים בעם, כי אין לנו הכוחות לזה, ואם נתבטל מחמת כן מן העבודה, עלול שכרנו לצאת בהפסדנו.** אכן אע"פ שהרבי ר' אלימלך הזהיר שלא לעסוק בסיגופים, אין זה אומר שנפטרנו מלתקן אותם פגמים של העבירות הראשונות. אדרבה, **יש דרכים אחרות יותר קלות שהצדיקים הראו לנו שאפשר על ידן להגיע לאותו יסוד, וכשהאדם יגע באותו יסוד, תהיה לו תועלת גדולה, כי ייפתח לו חלון חדש.**

דע מה שתשוב

ובכן, הבה ונדבר לענין מעשה. יש כמה שלבים שהאדם צריך לעשות בענין

שאינו יכול להיות כמו שאר בני אדם שאינם בעלי עבירה. משול הדבר למצבם הכלכלי של בני אדם. מי שיש לו כסף בשפע, מרשה לעצמו להוציא כסף על דברים שאחרים אינם חולמים עליהם בכלל. ולעומתו, מי ששקוע בחובות, הגם שהיה רוצה לקנות דברים שרק אנשים החיים ברחבות קונים אותם, אינו יכול להרשות זאת לעצמו, כי הוא יודע שהוא צריך להוריד כל חודש מכספו בשביל פריעת החובות, ואם יראו בני אדם שהוא קונה לעצמו דברים מיותרים, יבואו אליו בטענה: אם יש לך כסף מיותר, למה אתה קונה אתם דברים של לוקסוס? תכניס אותו בקופה של פריעת החובות. בעל חוב אתה, ובעל חוב אין לו רשות לקנות ככל העולה על רוחו.

האדם צריך להבין שחוב זה שהוא עולה ומתעלה וכולם רואים את השינוי הגודל שהוא עובר, יש לו חובות ישנים, חובות בינו לבין קונו, ולכן אין לו ברירה וחוב מוסרי לימודו הרגילים, הוא צריך להוסיף ללמוד עוד דף, או בשפתינו, עוד רבע שעה, בשביל תיקון פגמיו. מדובר בסוג אדם, אדם כנוע. הוא אומר כמה מזמורי תהלים ומכוון לשלם בהם את חובותיו. וכך הוא עושה דברים הרבה, גם כאלה שהיה צריך לעשותם ממילא, ומכוון לפרוע בהם את חובותיו. ובפרט יועיל לו הדבר כשיעשה דבר קשה, וכפי שאנו מביאים תמיד מהנהגותיו של הרבי ר' שמעלקא זיע"א שכאשר האדם רוצה לסגור את הגמרא מפני שהתעייף או מפני שהוא טרוד וצריך לגשת לאיזה מקום והוא מתגבר ונשאר ללמוד עוד קצת, זה מכפר לו על חייבי כריתות ומיתות בית דין. **האדם חי תחת הרושם שאינו יכול לעשות מה שרוצה** - "חשבון הבנק שלי מוגבל. עוקבים אחריו. אני צריך לכוון כל יום לפרוע את חובותיי".

האדם אם לא יבין שהוא צריך להתפלל להקב"ה שיתנם לו. זה שהעשב אינו יוצא על פני הארץ עד שאין מתפללים וכן כל שאר השפע המוכן לאדם אינו מגיע אליו מבלי שיתפלל על זה, הוא פשוט. אך חוב זה מזה הרי הקליפות מעכבות מהנשמה שתחזור לקבל את זוהרה, והתפילה היא זו שיש לה את הכוח להלחם באותן קליפות, ולכן **כשהאדם מתפלל, ובפרט כשהוא אומר מזמורי תהלים** אשר סגולה גדולה להם להכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה, הוא פועל הרבה מאוד לטובת נשמתו.

כך איתא בשם הבעש"ט הק' ותלמידיו על הפסוק "מי ימלל גבורות ה' ישימע כל תהלתו", שמי שרוצה למלל את הקליפות, יאמר את כל מזמורי התהלים. על האדם להבין שהקליפות גוזלות את השפע מהנשמה שלו עצמו. הלא תראו איך דוד המלך עצמו מדבר על כך, כאשר הוא מתחנן בפני ה': אילותי לעזרתי חושה. עזור לי. מחק את העבירות. הרב כסני מעונו ומחטאתי טהרני. **התפילות, הדיבורים, האותיות, השמות הקדושים, כולם פועלים הרבה מאוד על נשמתו, והאדם צריך לעסוק בזה.** הרבי ר' אלימלך מלמדנו דברים פשוטים. הוא אומר זאת שוב ושוב. לא רק בחודש אלול, אלא תמיד כסדרן הוא צריך לעסוק בזה.

לעולם יראה אדם עצמו בעל חוב

בנוסף לזה, הרי אמרו חז"ל **שהבעל תשובה צריך להוסיף בלימודו**, וכן הוא במדרש (פרשת קדושים): "נכשל אדם בעבירה ונתחייב בה מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד יקרא שני דפין, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שני פרקים". אכן חלק מהכנעתו של מי שיודע שהוא בעל עבירה, הוא ההבנה

את הדבר הקשה יביאון

מדובר אפילו בדברים שלוקחים חמש דקות בלבד. העיקר הוא הגישה. אדם כזה שחי בגישה זו, יגיע רחוק מאוד. אין זה משחק, אין זה סגולה בעלמא. זה דבר יסודי שנותן לאדם את היכולת להמשיך לירות אש בעבודת ה', כי הוא אינו סתם לומד עוד חמש דקות, אלא הוא מנקה את החובות הישנים בכל עת, והרי החובות הישנים הם אלה שמעכבים את התקדמות האדם ואין נותנים לו לפרוח ולשגשג. הוא יכול לפרוע את חובותיו על-ידי לימוד קשה או על-ידי תפילה קשה, וכמו כן על-ידי גמילות חסדים קשה. צדקה כואבת. יש לו ספק אם ליתן או לא, אך הוא מתנער ואומר: "מצד מעשר איני צריך, אף מצד חומש איני צריך. אבל אתה יודע מה? אני נותנה בשביל תיקון פגמי נשמת". הן כך פסק **בעל התניא** שמותר לו לאדם ליתן יותר מחומש כל שהוא נותן בשביל תיקון נפשו, כי כל אשר לו יתן האדם בעד נפשו. האדם חושב בלבו: "הרי נתתי כבר כל-כך הרבה! כבר גמרתי אומר שלא אתן עוד..." ופתאום הוא נושם לרווחה ועיניו מקבלות ברק מיוחד - "הפלא ופלא! אם כל-כך כואב לי ליתן, הרי אני נותן בדווקא בשביל תיקון פגמי הישנים".

האדם זלזל שנים הרבה בכיבוד אב ואם, ועכשיו החליט לחזור בתשובה והתחיל לכבד את הוריו באופן המושלם ביותר. הכל טוב ויפה, אבל אינך קולט שאתה צריך למחוק את הפגמים שיש לך מכל אותן שנים שזולזלת בהם. הסבור אתה שמחקת את הפגמים הישנים בכך שקיבלת על עצמך לכבד את הורייך?! לא ולא! אותם

תצטרך לתקן באופן מיוחד. וכך הוא בכל שאר מצוות התורה.

הנה עד עכשיו דיברנו: א. שהאדם צריך להבין שהוא מוכרח לתקן את הפגמים הישנים. ב. שיתפלל על כך וישפוך את שיחו באמירת תהלים. ג. שיוסיף בלימוד קשה וגמילות חסדים קשה מתוך הכרה שהוא בעל חוב גדול ועליו לפרוע מעט מעט.

תיקון הפגמים על-ידי האמונה

וכעת נוסיף עוד תיקון נפלא שכתוב בספר "ויקח משה"^ג. הוא מביא שם מהרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זיע"א שמה שהקדמונים נתנו תיקונים של תעניות וסיגופים כדי לבטל את הקליפות ולתקן את הפגמים, באו רבותינו והתוו דרך חדשה, והיא להתחזק באמונה כי לית אתר פנוי מיניה (ובפרט כשהדבר קשה, כגון כשמתעורר איזה ענין של בין אדם לחבירו), כי כשהאדם מתבונן בנוכחות הא-ל הגם שבחוץ שורר החושך, הוא ממילא מבטל את כל המזיקים והקליפות, כי הללו יונקים את חיותם מן החושך, וכשהאדם ממליך את הקב"ה על הכל, אין להם מהיכן לינוק וממילא הם מתבטלים.

יסוד נפלא הוא של הרה"ק מסאדיגורה, והרי זה מסביר מדוע היו הצדיקים מורים בכל עת להשקיע את כל הכוחות בחיזוק האמונה. יש לו איזו פרשיה עם פלוני, פלוני הרגיו אותו, זה לא הולך כפי שהוא רצה. "הקב"ה ניהל זאת ככה ומה לי להתלונן". זה לא רק מפני שכך יחיה האדם בשמחה והבוטח בה' חסד יסובבנו, אלא עוד זאת יצליח על-ידי כן לבטל את הפגמים הישנים מתוך שהוא מבטל את כח

ג. פירוש על ספר ירמיהו מהרה"ק רבי משה מראדוביץ זיע"א נכדו של הרה"ק מקאסוב זיע"א בעל תורת חיים.

העולם בלי תשובה. יש לזה כח נפלא ביותר לכבס את הנשמה.

ב'תפארת צבי'¹ (פרשת נח) מובא שדיבר הרבה בענין הלימוד בספר הקדוש נועם אלימלך, ואמר שכל נשמה יש לה תועלת עצומה מזה, והגם שנראה שזה למעלה מהשגתינו, עם כל זה יש לכל נשמה תועלת מזה, ויש לראות שלא לאבד הזמן בחיים חיותו בעולם הזה בלי שתהיה לו איזו שייכות עם הנועם אלימלך.

כך דיבר הגה"ק מצאנו זיע"א שהקריאה בלבד בספר נועם אלימלך אע"פ שאין מבינים את הכתוב, מכבס את הנשמה, כי מילות קדושות הן שהצדיק המשיכן לעולם כדי לזכך נשמות אחרות. כך היה דרכו של הרה"ק מקערעסטיר זיע"א לומר בשולחנו הטהור דיבורים מהספר נועם אלימלך בלי להסביר את פירושו, ותמיד היה אומר: "הדיבורים הקדושים של הרבי ר' אלימלך מזככים את הנשמה בעצמותם". הספר נועם אלימלך דומה לזוה"ק. אומרים את המילים והקדושה נמשכת אל הנשמה. כמו כן מסופר על הגה"ק רבי חנה מקאלשיץ זיע"א שכאשר אחד תינה לפניו את צרתו שיש לו ספיקות באמונה, אמר לו: "יש לי סגולה בשבילך. אמור כל יום דף אחד בנועם אלימלך בין אם אתה מבין ובין אינך מבין, כי הספר נועם אלימלך אפילו העלעול בין דפיו מסוגל ליראת שמים". היהודי עשה כמצוותו ונפטר מכל ספיקותיו.

חזי מאן גברא רבא דקמסהיד עליה

הרה"ח ר' משה גראס ז"ל חסיד בעלזא מתושבי שווייץ ביקר פעם את מרן החפץ חיים זצ"ל וראה שעל שולחנו מונח הספר

הקליפה. אכן כן, נחוץ לזכור שכך מבטלים את הקליפה. מדובר במחייית עמלק אמיתית. כך האדם מוחה את העמלק המתהלך סביבו.

תיקון הפגמים על-ידי התקשרות לצדיק

וכאן אנו מגיעים לעוד עצה נפלאה. הנה ה'מאור עינים' כתב שם (רמזי רות) שהאדם זוכה לחזור בתשובה על-ידי התקשרות לצדיקים, וכן כתב ב'שארית ישראל' (שער ההתקשרות) בזה הלשון: "מהריב"ש ז"ל ואילך התחילו התיקונים לא על-ידי סיגופים כי אם על-ידי התקשרות ליראים". ומסיים: "אעפ"כ מי שיודע בעצמו שיש לו כח, יסגף את עצמו מעט".

ולהבין השייכות, הנה הדבר מבואר ברמיזה ב'מאור ושמש' שם. כשהאדם מבין שיש פגמים על נשמתו צריך להסירם, הרי הוא מבין שהוא זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת שהקדושה תוחל לשרות בו ולסלק את כוחות הטומאה. וכשהאדם מתקשר לצדיקי אמת שכל מהותם היא השראת השכינה (כדאיתא בב"ק נ, א), כי הם בטלים תמיד לה' ועוסקים בתשובה, הוא מקבל כח מהצדיק להסיר את פגמיו.

התקשרות בבעל ההילולא

אכן אחד מהאופנים הוא להתקשר אל הרבי ר' אלימלך. כל עוד האדם נמצא בזה העולם, הוא יכול לנצל את ההזדמנות ולהתקשר אל הרבי ר' אלימלך, כי מהותו היתה לעסוק בתשובה כל ימי חייו, וכל המתדבק בו, מקבל ג"כ כח לשוב בתשובה שלימה ולהסיר את כל פגמי נשמתו. וידוע המושג שכל מי שיהיה בציונו, לא ייפטר מן

ד. להרה"ק רבי שמואל צבי מוספינקא זיע"א.

אמר לו הערוגת הבושם: "כפי הנראה עדיין לא זכית".

אכן כן, דיבורים גבוהים ביותר הם אשר הנשמה מתכבסת על ידם, וכשהנשמה מתכבסת, אז האדם מתחיל להשיגם ולהבין את עומקם. עכ"פ יכולים אנו להתקשר אל הצדיק בכל האופנים, בין על-ידי הלימוד בספר ובין על-ידי השתטחות על ציון קדשו למי שזוכה אשר ידוע רב כוחה להשפיע על נשמת האדם.

נפתחו ארובות עיניו

האדמו"ר מטריסק שליט"א מספר: מעשה ביהודי אחד ממכריי, תושב לוגאנו שבמדינת שווייץ, שבנו ירד רח"ל מן הדרך ועבד לפרנסתו כנהג מונית. הלך היהודי אל **האדמו"ר מראחוב** שהתגורר אז בשווייץ ותינה בפניו את צרתו כי בנו התרחק מן הדרך המסורה. יעץ לו האדמו"ר מראחוב שיציע לבנו לבוא להסיע אותו (את האדמו"ר מראחוב) לציונו הקדוש של הרבי ר' אלימלך. מדובר בנסיעה בת י"ב שעות בנסיעה במכונית. האדמו"ר מראחוב אמר לאב: "אמור לבנך שאני מבטיח שלא לדבר אתו במהלך כל הנסיעה שום מילה בענין התשובה". האב מסר את ההצעה לבנו והבן הסכים.

הבחור הסיע את האדמו"ר וכשהגיעו לליזענסק, אמר לו האדמו"ר: "אני נכנס עכשיו לציון לומר את כל ספר התהלים, ובכן שמע נא לעצתי, אם כי איני רוצה להתערב לך בחייך, כנס אף אתה מאחר שאתה כבר נמצא כאן ואמור מזמור תהלים אחד". הבחור נכנס ואמר מזמור תהלים, ומיד נפתח לו מעיין של דמעות. לקח לו זמן רב עד שנרגע, ומיני אז התחיל לחזור בתשובה, והיום הוא אברך משי, נעים הליכות, תלמיד חכם וירא שמים.

נועם אלימלך ואחזתו תדהמה. משראה ה'חפץ חיים' את סימני הפליאה על פניו, אמר לו: "למה אתה מתפלל. אני מאמין שכל יהודי הנמצא באחת מארבע כנפות הארץ שזוכה להרהור תשובה, הוא זכות מחבר ספר זה". לאחר מכן סיפר זאת ר' משה הנ"ל להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א וענה לו: "פליאה היא בעיני שאע"פ שלא נמנה על תלמידי הבעל שם, הגיע להשגה כזו".

לא כל אחד זוכה

בתולדותיו של הגה"ק הערוגת הבושם זצ"ל כתוב שלפני שהתקרב לחסידות, הגיע אליו פעם יהודי חסיד ותיאר בפניו את גדלותו של הרבי ר' אלימלך, וכשאמר לו: "לא שמעתי עליו בלתי היום, אמר לו החסיד: "הלא הוא מחבר הספר נועם אלימלך". אמר לו הערוגת הבושם: "הן אף את הספר לא ראיתי מעודי". שלח לו החסיד את הספר נועם אלימלך באמצעות הדואר. לאחר חג הסוכות התחיל הערוגת הבושם ללמוד בספר ולא הרגיש שום התעוררות דקדושה. תלה הדבר בחסרונו. סגר את הספר ואמר ברכת אהבת עולם בבכיות נוראות. עד כדי כך שאחותו ששהתה בחדר אחר כששמעה את בכיותיו, חשבה שאירע אסון רח"ל. כשסיים את תפילתו, פתח שוב את הספר והתחיל להרגיש בו מתיקות נפלאה. הוא למד מאמר אחד וקיבל ממנו התעוררות כה עצומה, שלא היה יכול לעבור למאמר אחר. הוא חזר עליו שוב ושוב ואף מסר עליו שיעור לתלמידים. ויהי לעת ערב, נפגש עם איזה תלמיד חכם בעירו, ותוך כדי שיחתו עמו, סיפר לו שקיבל את הספר נועם אלימלך ומרגיש בו מתיקות נפלאה, והתחיל לומר לו כמה דיבורים מתוך הכתוב בספר. התפלא הלה: "כל-כך מתוקים הם!?" הלא כבר מצינו כהנה בספרים אחרים!".

אלימלך ולהתעמק בדבריו, והכל באופן של מחקר. יום אחד הוא נכנס לעבודתו עם כיפה על ראשו. כשנשאל לפרש הדבר, השיב: "איני יודע. ידי כמו הלכה מאליה לקחה את הכיפה והניחתה על ראשי". שאלוהו: "אולי זה יום השנה (יום היארציט) של אביך או אמך?". והשיב: "לא, אין לי כלום היום". ומה נתברר אחר כך? נתברר שהיה זה כ"א אדר.

אכן כן, היה לו יארציט. הספר עורר את נשמתו. לא רק לקבל עליו קבלות טובות, אלא לחזור אל שורשו. היהודי בהיותו בזה העולם, צריך לעשות כל טצדקי שבעולם לחזור בתשובה, ואחד מהאופנים הוא להתקשר אל הרבי ר' אלימלך ככל האמור לעיל. **זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.**

צדיק מה פעל ביומא דהילולא

עוד נודע לנו עכשיו מאחד ממחזירי התשובה בארה"ק ת"ו, שיום אחד נכנס יהודי שלא נתגדל על ברכי התורה להיכל הישיבה כדי לדבר עמו, וכשראה שהוא עסוק בעניניו, התיישב בינתיים ופתח את הספר הראשון שהיה מונח על השולחן. היה זה הספר נועם אלימלך. הוא ניסה ללמוד אך לא הבין מאומה. הדבר העיב את רוחו - "היתכן שהבחורים הצעירים מבינים ואני איני מבין?!". את האמת אנו יודעים שאף הם אינם מבינים, כי מי הוא אשר יאמר שהוא משיג את דיבורי הנועם אלימלך. אבל יהודי זה בטוח היה שאם הספר מונח על השולחן, כולם מבינים את הכתוב בו, וכאב לו שהוא אשר איש מלומד הוא, אינו מבין. התחיל האיש מאז ללמוד בספר נועם

ערש"ק פרשת כי תשא כ"א אדר תשפ"א בעיר לזענסק יע"א

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א

כ"א אדר תקמ"ז

דיברו איזה דיבור קל בלא קדושה או אם הלכו איזה פסיעה אחת בלא קדושה, הם מפרסמין ומגליין תיכף הדבר ההוא כדי לבייש עצמן וחוזרין תיכף בתשובה שלימה כאילו עשו עבירה חמורה חס וחלילה מעבירות שבתורה ואין חילוק ביניהם כלל, ותמיד רואין חוב לעצמם וזכות לחבירו...

יותר מזה כתב בספה"ק **"תמארת שלמה"** שהרבי ר' אלימלך לא דיבר אף פעם בענין בית המקדש, כי אם בענין תיקון הנפש. ובכוחו עבודתו זו השפיע על בני דורו ועל בני כל הדורות הבאים אחריו עד ביאת המשיח שיהיו להם הרהורי תשובה. כך העידו **צדיקים** שאם יש יהודי בימינו הנמצא בקצה העולם ומתעורר בתשובה, אין זה אלא בזכות הרבי ר' אלימלך שפעל כזאת על-ידי התעניות שהתענה לשם כך במשך כ"א שנים.

הגיהנום של רבי אלימלך

וכפי שעסק בתשובה בעולם הזה, כך המשיך בעבודתו זו בעולם העליון כאשר ברור היה לו שלא עסק בתורה ובמעשים טובים כפי הצורך, וכפי שהביא בספר **"חמדה גנוזה"** שבשעה שהרבי ר' אלימלך נסתלק מן העולם, שחק המגיד **מקאזניץ** זיע"א ותמחהו כולם לשמחה מה זו עושה. אמר להם המגיד מקאזניץ: הנה ראיתי עתה בעולם העליון ששאלו את רבי אלימלך: "למדת תורה?" והשיב: "לאו". "עשית

משיב רבים מעון

בספרו **"נועם אלימלך"** (תחילת פרשת כי תשא) כתב ברוח קדשו שהצדיק יש לו כוח גדול לעורר בני ישראל לתשובה ולהמשיך להם שפע, ולא רק צדיק שידוע לעשות ייחוד בעולמות העליונים, אלא גם צדיק שהוא תמיד בתשובה ויודי להבורא ברוך הוא ויתעלה, אף הוא יכול להשפיע לבני ישראל.

הנה יסוד זה שופך אור על עבודה גדולה שהיתה לו להרבי ר' אלימלך. הן ידוע שכל ימיו, מאז עמדו על דעתו ועד יומו האחרון עלי חלד, היה עוסק בתשובה. אמנם כן, בוודאי היה מייחד גם את כל העולמות, אבל מה שהיה גלוי ונראה מבחוץ, היתה עבודת התשובה. כידוע, כשהיה נמצא בסביבת אנשים, היה תמיד פורט את חטאי עצמו ועוסק עליהם בתשובה, וכך היו האנשים מסביב מבינים את מה שהיו צריכים להבין וחוזרים בתשובה שלימה על מעשיהם.

כל ימיו בתשובה

וכך כתב הרה"ק רבי זכריה מענדיל **מירוסלב** זיע"א* **באגרת הקודש** הנדפס בסוף הספר "נועם אלימלך": מה לי לספר גדול מעלותיהם [של הצדיקים], מי יוכל לספר כי דבר שאין סוף הוא, הם תמיד מפרסמין גנותיהם ומביישיין עצמן ברבים אם יש להם איזה מחשבות פסול או אם

א. מו"ז דק"ק ירוסלב, בן אחותו של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא זי"ע אב"ד ניקלשבורג והמדינה.

מאוחרת בלילה כדי ליתן מעט מנוחה לעצמותיי, וכיון שנרדמתי, מיד שמעתי נקישות חזקות על חלון ביתי. נטלתי את ידי ויצאתי לברר מי הוא זה ואיזה הוא, והנה עמד לנגדי איש אחד ובכה על אשתו שהיא מקשה לילד ונמצאת בסכנה גדולה. התיישבתי מיד לפעול עבורה ישועה. אולם, לאחר מכן עשיתי חשבון בנפשי, ונודע לי שבשעה שהלה נקש על חלוני, הייתה לי חלישות הדעת והתעוררה לי איזו טינה בלב עליו על שמעיר אותי מתנומתי. חשבתי לעצמי היתכן שיש לי טינה על יהודי שבא לבקש ישועה?! ואם היה מדובר בבתי 'אסתר עטיל' או בבתי 'מירוש' גם אז היתה מתעוררת בי טינה?! אמרתי לעצמי, אם כן איני ראוי להיקרא חסיד וממילא איני רשאי להניח יותר תפילין של רבינו תם, שהרי כן כתב הבית יוסף (או"ח סי' לד) בשם תשובת מהר"ל (סי' קלו) שלא יניח תפילין של רבינו תם אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות. רק לאחר כמה ימים, כשהרגשתי בעצמי וידעתי נאמנה שכבר חזרתי בתשובה שלימה על עוון זה, הרשיתי לעצמי לחזור ולהניחם.

עד כמה קשה ענשה של עבירה

כשהיה גולה עם אחיו הרבי ר' זושא זי"ע, נקלעו פעם לאיזה כפר ובדיוק נגנבו אז כמה סוסים מאנשי הכפר. מיד הפילו את החדש על שני הארחי פרחי. השכיבום על הספסל והכו אותם מכות נמרצות. כשסיימו להכותם, פנה הרבי ר' אלימלך לאחיו ואמר: "ראה נא עד כמה קשה ענשה של עבירה. הנה רק חשדוני בגניבה וראה איזה מכות קיבלנו, הגונב באמת על אחת כמה וכמה..."

כוח קהלא קדישא הדין

הרבי ר' זושא סיפר פעם לבעל התניא זי"ע"א שפעם ישב אחיו הרבי ר' אלימלך

מעשים טובים?" - "לאו". אמרו לו: "אם כן צריך אתה ללכת לגיהנום". למעשה לקחו אותו לגן עדן. כשהגיע לגן עדן, קרא ואמר: איזה אב רחום יש לנו! אם זהו הגיהנום, תאר לך איך נראה הגן עדן... על מחזה זה שחקתי.

פתח שערי תשובה

וזה לשון הספה"ק "מאור ושמש" (רמזי רות): בדורות שהיו קודם **הבעל שם טוב רבי ישראל** זצוק"ל, אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה, מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי הזקנה, ולא ידעו כוחה של תשובה עד היכא מגיע. עד שעיר וקדיש מן שמיא נחית, הוא הבעש"ט ז"ל, ואחריו בא הרב הקדוש **רבינו אלימלך** ז"ל, והם **פתחו השער לה' שטוב לעשות תשובה בעוד שהוא 'איש' דהיינו בימי נעורו,** שהאדם צריך לתקן אף מה שפגם בגילגול הראשון ומכל שכן מה שפגם מקטנותו, ובימייהם התחילו להתעורר פרחים וציצים בתשובה, **ועל ידי שהם היו דבוקים תמיד בתשובה הרמתה, היו ממשיכים את עולם התשובה על כל העולם.**

ומסיים שם: **והתעוררות תשובה בימי נעורו בא לאדם על ידי שמדבק עצמו בצדיקי הדור.**

אי ענו אי חסיד

הגאון **רבי שלמה זלמן עהרנרייך משמלווא** זצ"ל סיפר בשם זקנו הגה"ק **בעל "קול אריה"** זצ"ל: פעם ראו התלמידים שבמשך כמה ימים לא הניח הרבי ר' אלימלך תפילין של רבינו תם ורק לאחר מכן חזר להניחם. שאלו אותו לפשר הדבר. סיפר להם דברים כהווייתן: היה פעם שבמשך שני ימים שלמים צבאו אנשים על פתחי מבוקר ועד ערב לפעול עבורם ישועות והייתי עייף ותשוש עד מאוד מהמלאכה המרובה. עליתי על יצועי בשעה

בתשובה? רק עכשיו כשאני כבר שוכב על ערש דווי והולך למסור דין וחשבון בפני בית דין של מעלה אתם באים לעורר אותי בתשובה?", ואז פרץ בבכי נורא עד שכל מי שהיה שם נתעורר לתשובה.

פתחה של תשובה

האדמו"ר מטריסק שליט"א מספר: מעשה ביהודי אחד ממכריי, תושב לוגאנו שבמדינת שווייץ, שבנו ירד ר"ל מן הדרך. הלך היהודי אל האדמו"ר מראחוב שהתגורר אז בשווייץ ותניה בפניו את צרתו כי בנו התרחק מן הדרך המסורה. יעץ לו האדמו"ר מראחוב שיציע לבנו לבוא להסיע אותו (את האדמו"ר מראחוב) לציונו הקדוש של הרבי ר' אלימלך תמורת תשלום כמקובל בשוק. מדובר בניסיעה בת י"ב שעות, בניסיעה במכונית. האדמו"ר מראחוב אמר לאב: "אמור לבנך שאני מבטיח שלא לדבר אתו במהלך כל הנסיעה שום מילה בענין התשובה". האב מסר את ההצעה לבנו והבן הסכים.

הוא הסיע את האדמו"ר וכשהגיעו לליזענסק, אמר לו האדמו"ר: "אני נכנס עכשיו לציון לומר את כל ספר התהלים, ובכן שמע נא לעצתי, אם כי איני רוצה להתערב לך בחיין, כנס אף אתה ואמור מזמור תהלים אחד". הבחור נכנס ואמר מזמור תהלים, ומיד נפתח לו מעיין של דמעות. לקח לו זמן רב עד שנרגע, ומיני אז התחיל לחזור בתשובה, והיום הוא אברך משי, נעים הליכות, תלמיד חכם וירא שמים.

זו היתה עבודת הרבי ר' אלימלך. כל ימיו עסק בתשובה והמשיך עמו נשמות נידחות, ואף היום מתגלגלים סיפורים לרוב על אנשים שחזרו בתשובה בכוחו ובזכותו. עלינו לדעת שכל צדיק יש לו אור שמי

ליד חדר רבו המגיד הק' ממעזריטש ושמע שהמגיד קורא לו. שכנס אליו, אמר לו המגיד: "שמע נא מלך! אומרים עכשיו במתיבתא דרקינא שאהבת ישראל פירושה לאהוב רשע גמור כצדיק גמור. בכוחו של הצדיק לעורר כל נשמה הנמצאת בעולם להרהר בתשובה, ובכוחה של כל החבריא ביחד לעורר אותו לחזור בתשובה שלימה".

ויהי בבוקר, הרבי ר' אלימלך קיבץ אליו את כל החבריא הקדושה תלמידי המגיד, ולאחר שמסר להם את דברי הרב, המריצם לעסוק יחד בתשובה, כי בוודאי יש נשמה אחת שצריכים להצילה מרדת שחת וכשיעסקו המה בתשובה, אף הוא יחזור בתשובה. כך ישבו ועסקו בסיפורים ובמאמרי חז"ל על ענין התשובה.

תוך כדי כך נכנס שם אחד והתחיל להתלוצץ מהם, אך הם לא פנו אליו והמשיכו לחזור בתשובה בהבינם שאליו רבם התכוון. הם המשיכו בשלהם ואמרו מזמורי תהלים בהשתפכות הנפש, והוא המשיך בשלו, להתלוצץ מהם ולקרוא להם בטלנים.

משעבר זמן מה, הרגישו שהגיע הזמן לדבר עם האיש. הם התחילו לדבר עמו ולהסביר לה כמה גדולה נשמתו וכמה היא משתוקקת לאביה שבשמים. ואכן דיבוריהם עשו עליו רושם גדול ולא עברו ימים מועטים עד שהוא נעשה בעל תשובה גמור.

היכן הייתם עד עתה

הרה"ק רבי משה יצחק מפשעווארסק זיע"א סיפר שכאשר ה'חברא קדישא' נכנסו אל הרבי ר' אלימלך קודם הסתלקותו ואמרו לו כדרך שאומרים לכל גוסס: "חזור בתשובה", התחיל לצעוק: "היכן הייתם עד כה? כשישבתי ליד הקערה עם הלבבות (לאטקעט), למה לא אמרתם לי אז חזור

על שם הצדיק אלימלך". הלה אמר: "איני יודע אם אוכל להתחייב ליתן את שם אלימלך, כי אולי אשתי לא תסכים, אבל אני יכול לקבל על עצמי איזו קבלה דתית". הם נכנסו, היהודי התפלל על הציון וקיבל על עצמו מה שקיבל.

כשחזר לארץ ישראל, התעניין מעט בענין קבלתו והתחזק כפי קוצר ידיעתו. כעבור שנה חבק בן. התחיל לדבר אל אשתו וסיפר לה דברים כהווייתן שהיה בציונו של הרבי מליזענסק ובזכותו זכו לחבוק בן לאחר י"ג שנה ועל כן הוא רוצה לקרוא לו על שמו אלימלך. אמרה האשה: "איני רוצה לשמוע. אלימלך הוא שם של דתיים ואינו מתאים לנו". נתהווה ביניהם סכסוך והחליטו ללכת לרב.

כשהגיעו אל הרב, שאל הרב את האשה לדעת איזה שם היא רוצה ליתן. אמרה האשה 'נועם'. נועם הוא שם יפה. אמר הרב: "אם כן יש לי עצה נפלאה בשבילכם. קראו לו בשם 'נועם אלימלך' וייקרא בפי כל 'נועם' סתם". סברו וקיבלו, ונקרא שמו בישראל 'נועם אלימלך', וכשגדל הילד, חזר למקורות היהדות והרי הוא אברך יקר מחבר ספרים חשובים במקצועות התורה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמתדבק אליו זוכה שאור זה יאיר אליו. וכמו שרבים נוסעים לציונו של הרה"ק מרימנוב זיע"א שעסק כל ימיו בהבאת שפע לבני ישראל, וכן רבים נוסעים להרה"ק מקרעסטיר זיע"א מהאי טעמא, כמו כן ציונו של הרבי ר' אלימלך הוא מעיין של שפע להשיב לב בנים על אבות. מקום הוא שכל אחד יכול להתעורר בו בתשובה וכן להתפלל בו על אחרים שיחזרו בתשובה.

ויקרא שמו בישראל נועם אלימלך

לאחרונה נתפרסם מעשה פלא. קבוצה של יהודים שאינם שומרים תו"מ, תושבי ארץ ישראל, נסעו לטייל במדינת אירופה. כשחלפו ליד ליזענסק, אמר להם המדריך אשר אף הוא היה גלוי ראש: "כאן בליזענסק טמון צדיק גדול שהיה ידוע כפועל ישועות ויש עלייה גדולה אליו עד עצם היום הזה". היה שם אחד שכבר היה י"ב שנים לאחר נישואיו וטרם היו לו בנים, כששמע את דברי המדריך, ביקש ממנו להכניס את הקבוצה אל תוך העיר כדי שיוכל להתפלל על הציון של הצדיק.

אמר לו המדריך: "שמע נא! אינני חרדי ואיני יודע איך בדיוק עושים את הישועה, אבל נדמה לי שצריך לקבל איזו קבלה דתית וחופץ מזה גם להתחייב ליתן שם לילד

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
בית שמש	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
בני ברק	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש
	שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'
אשדוד	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
ביתר עילית	מפעלניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
חיפה	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
פתח תקוה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
אלעד	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
קריית גת	מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
	מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא
מודיעין עילית	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
גבעת זאב	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
צפת	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ו בסמוך למלון רימונים
תל אביב	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
	ביהמ"ד סאטמאר - הופפער	וילאמסבורג
	ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך	
	ביהמ"ד סאטמאר - וואלבאוט	
	ביהמ"ד סאטמאר - ליע גארדענס	
	ביהמ"ד סאטמאר - מוירטל	
	ביהמ"ד קראלי	
	Central Market Supermarket	
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangestraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Antoon van Dyckstraat 41	גור	
Mercatorstraat 58	בית המדרש פשווארסק	
Sint-Vincentiusstraat 26A	טשרנויבל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482